

delavec

v obrti in podjetništvu

Sprejeta reforma trga dela

(stran 6)

GAST-EXPO & SLADOLED & VINO

Po pokojninski še reforma trga dela

DOSEŽEN KOMPROMIS

Teden dni po tem, ko so poslanci v državnem zboru izglasovali konstruktivno nezaupnico vladi Janeza Janše in za novo mandatarjo imenovali Alenko

Bratušek, smo v Sloveniji po petmesečnih napornih pogajanjih med socialnimi partnerji na začetku marca dobili novo »malo delavsko ustavo«, kakor mnogi imenujejo Zakon o delovnih razmerjih. Poleg tega so poslanci v državnem zboru sprejeli tudi spremembe Zakona o urejanju trga dela. Tako nam je po lanskoletni pokojninski reformi v Sloveniji kljub temu, da nimamo vlade s polnimi pooblastili, letos uspelo izpeljati še reformo trga dela. To samo kaže na to, kako pomembna je pri strukturnih reformah in pri sprejemanju delovnopravne zakonodaje vloga socialnih partnerjev. Ko in če se dogovorijo, poslanci v državnem zboru praviloma njihovemu dogovoru ne nasprotujejo. Če se socialnim partnerjem ne uspe dogovoriti in vložiti vlada v parlament svoj lasten predlog, ki s socialnimi partnerji ni usklajen, pa gre pri reformah vse narobe.

Obe reformi, ki jih je pripravila dosedanja vlada oziroma njeno Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve v soglasju s socialnimi partnerji, so od naše države terjale tri najbolj vplivne finančne institucije, ki Sloveniji zagotavljajo kreditna sredstva za premagovanje gospodarske in finančne krize – Mednarodni monetarni sklad, Evropska centralna banka in Evropska komisija. Je že res, da se mnogi naši ekonomski strokovnjaki, še zlasti pa sindikati, z omejenimi institucijami ne strinjajo, češ da Evropo pehajo na pot brezobzirnega neoliberalizma, vendar pa naša država in še zlasti slovensko gospodarstvo brez njihovih finančnih injekcij ne morejo. Tudi s tega vidika ni nepomembno, da smo v Sloveniji izvedli obe omenjeni reformi, pa če to priznamo s še tako stisnjenimi zobmi. V neoliberalnem kapitalizmu, v katerem v sodobnem svetu in tudi v Evropski uniji živimo, če nam je to všeč ali ne, je pač denar sveta vladar.

Takšne reforme trga dela, kakršni smo ravnokar priče v Sloveniji, sodijo med najtežje reforme v vsaki državi. Pri spreminjanju »male

delavske ustave«, ki usodno vpliva na vsakodnevno življenje slehernega delavca in javnega uslužbenca ter na poslovanje slehernega delodajalca, pa tudi na prilive v vse državne blagajne, ima skoraj vsakdo svoje interese in račune. Delavci si želijo čim večjo varnost zaposlitve in čim več pravic iz dela, delodajalci si želijo čim večjo fleksibilnost na področju zaposlovanja in čim bolj konkurenčne stroške dela, vlada pa si želi čim hitrejšo rast bruto domačega proizvoda in čim večje prilive v državne blagajne. Vsi skupaj pa si želijo socialni mir, saj brez njega nihče ne more mirno živeti in uresničevati svojih želja.

Socialni partnerji na pogajanjih, še zlasti na tako zahtevnih, sledijo vsak svoji logiki. Še preden se pogajanja začnejo, običajno vsak socialni partner obelodani svoj povsem nerealen »spisek želja«, ki jih bo na pogajanjih poskušal uresničiti. Tako so delodajalske organizacije pred reformo trga dela napovedale, da si bodo na pogajanjih prizadevale za ukinitvev odmora za malico, za ukinitvev povračila stroškov prevoza na delo in z dela, za ukinitvev dodatka na delovno dobo, za radikalno skrajšanje odpovednih rokov in za drastično zmanjšanje mnogih drugih delavskih pravic. Na drugi strani pa so sindikati napovedali, da se bodo borili za prepoved oziroma drastično omejitev dela za določen čas in dela preko agencij, za večjo varnost zaposlitve ter proti vsakemu poskusu zmanjševanja delavskih pravic. Hkrati so vsi socialni partnerji napovedali, da na pogajanjih o tako pomembnem dokumentu, kot je »mala delavska ustava«, ne velja nič, kar je med pogajanjimi dogovorjeno, dokler ne velja vse.

Potem so se pogajanja, ki jih je večše vodil minister za delo, družino in socialne zadeve Andrej Vizjak, začela. Medtem ko so pogajalci za okroglo mizo usklajevali interese in besedila posameznih členov, so javno vsi izražali nezadovoljstvo, češ da na pogajanjih ne prihajajo dovolj do izraza njihovi predlogi. Na

ta način so delodajalske organizacije in sindikati ves čas držali v napetosti svoje članstvo, če bi morali zaradi neuspešnih pogajanj poseči po bolj radikalnih in odmevnih oblikah boja za svoje interese.

Po petmesečnih zahtevnih pogajanjih in usklajevanjih so socialni partnerji do te mere uskladili besedila obeh zakonov, da ju je vlada poslala v državni zbor. Ob tem so se socialni partnerji dogovorili, da se bodo pogajali naprej in da bo vlada vse, za kar se bodo dogovorili, kot svoje amandmaje poslala v državni zbor. Ta metoda se je obnesla, saj je socialnim partnerjem uspelo najti kompromisne rešitve za skoraj vse člene. Poslanci v državnem zboru so nato brez pripomb sprejeli oba zakona, ki so ju socialni partnerji uskladili do te mere, da nobenemu določilu niso hujše nasprotovali.

S tem pa delo za socialne partnerje še ni končano. Sedaj morajo vsi od delodajalskih organizacij do sindikatov svojim članom, ki so v te organizacije vključeni prostovoljno, pojasniti, da so se na pogajanjih srčno borili za njihove interese ter da so na koncu sklenili zanje koristen kompromis.

Prvi je reformo pohvalil predsednik Združenja delodajalcev Slovenije Milan Lukič, ki je dejal, da je v pogajanjih prevladal razum med vsemi socialnimi partnerji, tako da so novi Zakon o delovnih razmerjih pripeljali do točke, ko je mogoče govoriti o kakovostnih spremembah, o reformi in ne le kozmetičnih popravkih. Pozitivni odmevi na zakon prihajajo tudi iz ZSSS in velike večine drugih sindikalnih central, ki so se na pogajanjih vztrajno in srčno borile za delavske interese.

Ta zadnji del pogajalskega procesa ni nepomemben, saj bo reforma trga dela v praksi v popolnosti zaživela samo, če jo bodo posvojili tako delodajalci kot delavci. Skratka, od začetka marca imamo novo »malo delavsko ustavo« in noveliran zakon o urejanju trga dela. Sedaj se začena bitka za njuno spoštovanje. Še tako dobri zakoni namreč nič ne pomagajo, če jih tisti, ki bi jih morali, ne spoštujejo.

Tomaž Kšela

delavec
v obrti in podjetništvu

Št. 3, marec 2013

Glasilo za delavce v obrti in podjetništvu zagotavljajo SOPS in skladi za izobraževanje delavcev pri s.p.

Ureja uredniški odbor: Gregor Cerar, Bojan Hribar, Tomaž Kšela, Martin Muršič, Jasna Rode Nikolčič in Boris Rugelj. Glavni in odgovorni urednik: Bojan Hribar. Glasilo izdaja SOPS.

Naslov uredništva:

Dalmatinova 4, p.p. 97, 1001 Ljubljana, telefon: 01/434 12 69 in 434 12 71, telefaks: 01/434 13 11, E-mail: delavecobrti@siol.net

Glasilo je vpisano v register javnih glasil Ministrstva za kulturo RS pod zap. št. 1675.

Kontaktne ure uredništva:

vsak delovnik, od 9. do 11. ure.

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

Grafična priprava: SET d.o.o.

Tisk: Korotan-Ljubljana d.o.o.

Po zakonu o DDV je v ceni vračunan 8,5% DDV

Iz vsebine:

Prihodnja številka izide 15. aprila 2013

Ostro varčevanje ni rešitev	4
Zamenjava vlade v času finančne suše	5
Sprejeta reforma trga dela	6
Evropska državljanska pobuda, da bi voda ostala javno dobro	8
Lasersko graviranje v steklo	10
Pri Markovičevih nadaljujejo 70-letno čevljarsko tradicijo	12
Podjetje Dvigala Bartol iz Ljubljane vzdržuje okoli 600 dvigal	13
100-letna tradicija Gostilne Mencinger v Črešnjevcih se nadaljuje	15
Največja mednarodna potujoča razstava »Da Vinci – genij«	16
Sindikalna lista	18

Evropska unija v treh letih izgubila 5 milijonov delovnih mest

OSTRO VARČEVANJE NI REŠITEV

Evropski ekonomski in socialni odbor (EESO) je pred kratkim na prošnjo Evropske komisije sprejel mnenje o dokumentu komisije »Letni pregled rasti 2013«, v katerem odbor v prvi vrsti sviri pred nadaljevanjem sedanje politike varčevanja ter resnimi posledicami dolge in globoke recesije.

V mnenju EESO izraža zaskrbljenost zaradi stalnega upadanja stopnje zaposlenosti med prebivalstvom v starosti od 20 do 64 let. Ta je leta 2008 v EU znašala 70,3 odstotka in v letu 2011 upadla na 68,8 odstotka, medtem ko je v strategiji Evropa 2020 določen cilj 75-odstotne zaposlenosti te starostne skupine prebivalstva. Evropa je v treh letih izgubila 5 milijonov delovnih mest, posledice pa so vidne v vedno večji stopnji brezposelnosti, ki znaša že 10,7 odstotka, v evroobmočju pa celo 11,8 odstotka. Poleg visoke brezposelnosti so varčevalni ukrepi pri javnih izdatkih za socialno varstvo povzročili, da je v EU zaradi revščine in socialne izključenosti poleg 113,8 milijona ljudi ogroženih še dodatnih 5,9 milijona ljudi, kar znaša skupaj 24,2 odstotka prebivalstva.

Podobne pomisleke o stanju v Evropi imajo tudi drugi mednarodni politični akterji. Mednarodna organizacija dela (MOD) je na primer opozorila, da bi v evroobmočju lahko izgubili še dodatnih 4,5 milijona delovnih mest, če države tega območja ne bodo opustile sedanje strategije ostrega varčevanja. Združeni narodi opozarjajo, da se lahko recesija iz lanskega leta nadaljuje in še stopnjuje vse do konca leta 2015, če se bodo Grčija, Italija, Portugalska in Španija v letošnjem letu odločile za še bolj skrajno krčenje proračunskih sredstev. EESO poudarja, da je celo Mednarodni denarni sklad v svojem pregledu svetovnega gospodarstva priznal, da je bil vpliv ostrega varčevanja na gospodarsko dejavnost močno podcenjen, podvomil pa je tudi o vrednosti uporabljenih fiskalnih multiplikatorjev.

Evropska komisija je v »Letnem pregledu

rasti 2013« uporabila koncept rasti prijazne konsolidacije, ki temelji na predpostavki, da v državah, kjer je davčna obremenitev že sedaj velika, varčevanje pri izdatkih bolj spodbuja rast kot nadaljnje povečevanje davčnih prihodkov. S tem v zvezi EESO opozarja, da komisija ni pojasnila, kaj naj bi bila velika davčna obremenitev, in opozarja na svoje mnenje iz leta 2011 o pametnih načinih konsolidacije javnih financ, v katerem se je zavzel za čim bolj prožno obdobje konsolidacije, da s tem ne bi vplivali na dinamiko rasti, ter za pametno ravnovesje

Varčevalni ukrepi pri javnih izdatkih za socialno varstvo so povzročili, da je v EU zaradi revščine in socialne izključenosti ogroženih že okoli 120 milijonov ljudi, oz. skoraj četrtina prebivalstva.

med odhodki in prihodki ter agregatno ponudbo in povpraševanjem. S tem v zvezi je EESO opozoril tudi na nevarnost ogrožanja sistemov javnih storitev in kolektivne solidarnosti.

EESO sicer pritruje komisiji, da imajo finančni trgi v času krize odločilno vlogo in da je za oživetev gospodarstva bistveno, da

se uredijo razmere v tem sektorju. Vendar pa odbor opozarja, da je ravno tako pomembno tudi zaupanje drugih gospodarskih akterjev, to je gospodinjstev in podjetij. Tudi če bi podjetjem z lažjim dostopom do posojil omogočili poslovanje in rast, nižje obrestne mere in obilica sredstev nimajo enakega učinka, če so ljudje zaskrbljeni za svoja delovna mesta, plače in socialno varnost oziroma če imajo podjetja resne dvome o perspektivah glede povpraševanja.

Problem so tudi neuravnotežene gospodarske politike v članicah Unije. Po mnenju odbora se je varčevanju pripisovalo prevelik pomen, za odpravo hudih fiskalnih neravnovesij pa je nedvomno potrebno daljše obdobje. To potrjujejo tudi nedavni podatki iz publikacije Mednarodnega denarnega sklada Fiscal Monitor. Z omejevanjem izdatkov in povečevanjem obdavčitve se je BDP v evroobmočju v kratkem času, to je v obdobju 2011–2012 zmanjšal za 3 odstotke, kar je povzročilo novo recesijo. Padec BDP je bil trikrat hitreši od poteka konsolidacije, ki so jo oblikovalci evropskih politik določili v preoblikovanem Paktu za stabilnost in rast, v katerem je navedeno, da naj bi se strukturni primanjkljaj zmanjšal za vsaj 0,5 odstotka BDP letno.

Odbor v mnenju opozarja, da je potrebno krizne ukrepe odpraviti in dati prednost realnemu gospodarstvu ter ukrepom za spodbujanje rasti in zaposlovanja. Zato odbor pozdravlja Pakt za rast in delovna mesta, ki je pomemben prvi korak k priznanju, da je rast eden bistvenih dejavnikov za izhod iz krize, ter poziva komisijo in Evropski svet, naj ga hitro izvedeta in nato tudi preoblikujeta v konkreten in obsežen evropski program naložb. Prednost morajo imeti izdatki, ki spodbujajo rast, kot so izdatki za izobraževanje, znanja in spretnosti, kar je bistveno za konkurenčnost evropskega gospodarstva, za bolj okolju prijazno gospodarstvo, ki mora postati gonilna sila za naslednjo industrijsko revolucijo, obsežna omrežja, npr. hitri internet, energetske in prometne povezave. Izjemno pomembno je izkoristiti potencial sektorjev s številnimi novimi delovnimi mesti: zdravstvo, zeleno gospodarstvo, srebrno gospodarstvo, gradbeništvo, poslovne storitve, turizem in podobno. Odbor poleg tega poudarja, da so socialna podjetja ključna sestavina evropskega socialnega modela in enotnega trga, zato je treba njihov razvoj spodbujati, zlasti v trenutnih težkih gospodarskih razmerah.

Odbor v mnenju opozarja na pomembno vlogo, ki jo imajo podjetja, zlasti mala in srednja, ter podjetništvo in ustanavljanje podjetij v procesu oživetev gospodarstva in pri spodbujanju gospodarske rasti, inovacij, znanj in spretnosti ter pri ustvarjanju delovnih mest. Potencial malih in srednjih podjetij je mogoče izkoristiti z različnimi ukrepi, kot so spodbujanje njihove internacionalizacije, odprava administrativnih bremen,

Februarja 0,8-odstotna inflacija

2,7-ODSTOTNA LETNA RAST CEN

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije so se februarja cene življenjskih potrebščin v primerjavi s preteklim mesecem v povprečju zvišale za 0,8 %. Rast cen na letni ravni je bila februarja 2,7-odstotna (januarja 2,4-odstotna), v enakem obdobju lani pa 2,9-odstotna. Povprečna 12-mesečna rast je bila 2,6-odstotna (v enakem obdobju lani 2,0-odstotna).

V enem letu so se cene najbolj zvišale v skupini alkoholne pijače in tobak (za 10,7 %). Sledile so skupine gostinske in nastanitvene storitve (za 9,2 %), obleka in obutev (za 6,5 %), izobraževanje (za 4,7 %), hrana in brezalkoholne pijače (za 4,1 %), stanovanje (za 2,8 %), raznovrstno blago in storitve (za 2,5 %), prevoz (za 1,9 %) in zdravje (za 0,2 %). V enem letu pa so se cene v povprečju znižale v skupinah komunikacije (za 4,6 %), stanovanjska oprema (za 1,5 %) in rekreacija in kultura (za 0,4 %).

V enem letu se je blago podražilo za 3,0 %, storitve pa za 1,9 %.

B. H.

znižanje stroškov za zagon podjetja ter omogočanje lažjega dostopa do posojil, trgov kapitala, strukturnih skladov in jamstev za posojila.

EESO opozarja, da Evropska komisija v Letnem pregledu rasti 2013 spodbuja prožnost na trgu dela ne da bi pri tem upoštevala razsežnost varnosti. Po mnenju odbora je mogoče izboljšati stopnjo zaposlenosti, če se pri zaščiti delovnih mest z zmanjšanjem razlik med različnimi vrstami delovnih pogodb izognemo segregaciji na trgu dela. Pri tem je odbor opozoril na eno svojih prejšnjih mnenj, v katerem navaja, da je treba najti ravnovesje med prožnostjo in varnostjo. Seveda pa prožna varnost ne pomeni enostranskega in nezakonitega zmanjševanja pravic delavcev.

Odbor opozarja, da s prožnostjo ni mogoče popraviti napak pri makroekonomskem povpraševanju, saj lahko to v primeru, če se zanesljiva in kakovostna delovna

mesta nadomestijo z negotovimi oblikami zaposlitve, stanje še poslabša. Odprava ukrepov za blažitev šokov, kot so varnost delovnih mest in nadomestila za brezposelnost, lahko poleg tega povzroči, da postane gospodarstvo še bolj občutljivo za negativne gospodarske pretrese.

EESO poudarja, da so za reforme na področju določanja plač potrebna pogajanja med socialnimi partnerji na nacionalni ravni. Odbor je zaskrbljen, da bodo strukturne reforme na področju plač povzročile upad konkurence med državami članicami, zmanjšale notranje povpraševanje v EU in z naraščajočim zunanjim presežkom v evroobmočju prispevale k še bolj precejnjeni enotni valuti. V letnem pregledu rasti je v zvezi z minimalnimi plačami uporabljen pristop, da je pomembno pri določanju minimalne plače doseči pravo ravnovesje med ustvarjanjem delovnih mest in ustreznim dohodkom, iz česar je razvidno, da je

to pravzaprav kompromis med ustvarjanjem delovnih mest in različnimi dejavniki, kot sta kakovost delovnih mest in pripravljenost sprejeti ponujeno delo. Odbor se sprašuje, kje so dokazi o takem kompromisu, saj v raziskavi MOD o izkušnjah v zvezi z minimalnimi plačami v EU ni bilo potrjeno, da minimalne plače res uničujejo delovna mesta.

Pomembno je tudi opozorilo EESO o potrebi po izboljšanju demokratične odgovornosti in legitimnosti različnih procesov v okviru evropskega semestra ter uskladitvi nacionalnih gospodarskih politik. Po mnenju odbora sta socialni dialog in dialog s civilno družbo ključnega pomena za ustrezno oblikovanje in izvajanje politik ter reform. Zato je potrebno tesno sodelovanje in dogovarjanje s socialnimi partnerji, ki morajo dobiti vidnejšo vlogo na ravni EU, še zlasti pa na nacionalni ravni.

Pavle Vrhovec

Zamenjava vlade v času finančne suše

ŠE NAS BO BOLELA GLAVA

V vseh evrskih državah iz skupine PIGS, ki se spopadajo z najhujšo gospodarsko in finančno krizo, so padle vlade ali pa se je kako drugače zamenjala oblast. Po tej poti gre zdaj tudi Slovenija. Padeč vlade Janeza Janše in oblikovanje nove vlade pod vodstvom mandatarke Alenke Bratušek se dogaja v času, ko Slovenija čaka vsaj še eno krizno leto. Torej leto z negativno gospodarsko rastjo, povečanjem brezposelnosti, sedem milijard evrov težko posojilno luknjo v bankah, rekordnim številom začelih stečajev in nič kaj spodbudnimi naložbenimi obeti – če naštejemo le nekaj glavnih težav, ki zdaj pestijo slovensko gospodarstvo.

V teh zapletenih časih smo sicer v zadnjih mesecih kar nekako mimogrede in s presenetljivo velikim političnim soglasjem sprejeli dve dolgo pričakovani reformi, pokojninsko reformo in reformo trga dela. Zanimivo, o potrebnosti obeh smo prej v Sloveniji dolga leta razpravljali in poslušali modra priporočila s strani IMF, Svetovne banke, EBRD, Evropske komisije, bonitetnih hiš itd. V stilu, češ samo še te reforme izpeljemo, pa smo na konju. Jasno, z oboema sprejetima reformama ni zdaj nihče popolnoma zadovoljen in očitno je, da Slovenija zdaj rabi še kaj več kot zgolj reforme: potrebuje temeljit zasuk v ekonomski politiki. In priložnost za to je prav omenjena zamenjava vlade. Ostra politika varčevanja, ki jo je brezkompromisno zagovarjala odhajajoča vlada, se je izkazala za popolnoma zgrešeno in neproduktivno. Na novi vladi je tako zdaj nadvse odgovorna in težka naloga, da Slovenijo znova popelje na pot gospodarske rasti, naložb in zaposlovanja.

Za začetek bo že kar lep uspeh, če bo Slovenija po letih padanja ponovno začela rasti. Težko je sicer pričakovati, da se bo slovenski BDP spet povečeval po pet, šest

ali celo sedem odstotkov letno. Zmerna, uravnotežena rast, recimo po tri do štiri odstotke letno, je uresničljiv cilj za prihodnja leta. A da bi ga lahko dosegli, bomo morali najprej očistiti banke, da bodo spet normalno financirale nov gospodarski cikel. To je zanesljivo tudi ena prvih nalog nove vlade. Od več kot sedem milijard evrov sla-

Nekaj deset posameznikov v bankah in njihovih nadzornih svetih je skupaj s politiki, direktorji ter klientelističnimi in skorumpiranimi omrežji spravilo državo na kolena.

bih terjatev slovenskih bank nas bo sicer še dolgo bolela glava, to je ogromna vsota, enaka petini našega BDP, torej vsega, kar letno ustvarimo v Sloveniji.

Naši politiki, desni in levi, se zdaj pričajo, kdo je kriv za nastale katastrofalne razmere v bankah in ustanovljajo celo parlamentarne komisije, ki naj bi raziskale politične zlorabe v NLB, NKBM, Abanki in drugih državnih bankah. Pri tem pa, kako

značilno, pozabljajo, da so za največje zlorabe krivi prav oni, predstavniki vsemogočne politične kaste – v spregi z gradbenimi, tajkunskimi in cerkvenimi lobiji. Nekaj deset posameznikov v bankah in njihovih nadzornih svetih je skupaj s politiki, direktorji ter klientelističnimi in skorumpiranimi omrežji spravilo državo na kolena, posledice njihovega pohlepa pa bo še dolgo zelo drago plačevala vsa Slovenija. Krivci so se razbežali in potuhnili, bančni nadzorniki, od Banke Slovenije navzdol, pa nas prepričujejo, da so opravili svoje delo. Pa ga seveda niso in bančna kriza se iz meseca v mesec pogloblja. S tem pa je Slovenija vse bližje zaprosilu za evropsko pomoč za banke.

Poleg sanacije bank zdaj Slovenija potrebuje tudi drugačno, protikrizno ekonomsko politiko. Tudi pri njej bo glavni izziv financiranje. Bo nova vladna ekipa, prvič z žensko mandatarko, povišala davke? Recimo z dvigom zgornje stopnje DDV za odstotno točko, z 20 na 21 odstotkov, bi lahko na leto zbrali približno 120 milijonov evrov, dvig za dve odstotni točki pa bi prinesel 240 milijonov evrov. Sliši se dobro, s tem denarjem bi lahko financirali zdravstvo, šolstvo itd. A posledično bi se za pol oziroma za celo odstotno točko dvignila tudi letna stopnja inflacije. In dvig cen bi najbolj prizadel socialno najšibkejše sloje prebivalstva. Če bi recimo zvišali davek na dobiček, bi dvignili glas gospodarstveniki, izdatnejše povečanje dohodnine pa bi najbolj oplazilo srednji sloj. Hitrih rešitev ni na razpolago in v tem času bi nam seveda najbolj prav prišle naložbe, zlasti tuje, saj doma denarja ni. V tej luči je zato med prvimi nalogami nove vlade priprava programov za boljše koriščenje evropskih sredstev. Ta nam bodo v času finančne suše prišla bolj prav kot kdajkoli prej v časih varljivo poceni posojil.

Matija Kranjc

Sprejeta reforma trga dela

REZULTAT SOCIALNEGA DIALOGA

Po petmesečnih pogajanjih med socialnimi partnerji o reformi trga dela, ki jih je vodil minister za delo, družino in socialne zadeve Andrej Vizjak, so poslanci v državnem zboru soglasno sprejeli novi Zakon o delovnih razmerjih in novelo Zakona o urejanju trga dela.

Z vsakim zakonom na delovnopravnem področju je tako, da so z nekaterimi njegovimi določili bolj zadovoljni delojemalci, z drugimi pa delodajalci. Tudi tokrat ni nič drugače.

Delavci so marsikaj tudi pridobili

Pa poglejmo, kaj dobrega je novi Zakon o delovnih razmerjih prinesel delojemalcem oziroma kaj so pogajalci na strani sindikatov uspeli spraviti v »malo delavsko ustavo«. S strani ZSSS je pogajanja vodil izvršni sekretar Andrej Zorko.

Zakon določa kvote za agencijske delavce. Posamezen delodajalec ne sme imeti med zaposlenimi več kot 25 odstotkov agencijskih delavcev. Poleg tega so po novem za agencijske delavce subsidiarno odgovorni naročniki, pri katerih delajo. Če agencijskemu delavcu ne bo dal plače njegov delodajalec, mu jo bo moral dati naročnik, za katerega dela.

Novi zakon prav tako ne omogoča več veriženja zaposlovanja za določen čas pri istem delodajalcu. Sklepanje pogodb o zaposlitvi za določen čas je omejeno, zaposleni za določen čas pa so upravičeni tudi do odpravnine.

Za delavce je dobro tudi, da po novem zakonu plačilna lista predstavlja izvršilni naslov. Če delodajalec delavcu ne bo izplačal plače, delavcu ne bo potrebno vložiti tožbe na delovno in socialno sodišče, temveč bo lahko s plačilno listo predlagal izvršbo.

Doslej nekateri delodajalci delavcem v času bolniške niso redno izplačevali nadomestil plač, ki so jih zanje prejeli od zavoda za zdravstveno zavarovanje. Po novem imajo delavci, ki so na dolgo trajnem bolniškem dopustu, možnost, da prejamejo nadomestilo plače neposredno iz zavoda, če jim je delodajalec ne bi redno izplačeval.

Kljub drugačnim predlogom bo tudi po novem zakonu nadomestilo za čas brezposelnosti prve tri mesece ostalo 80-odstotno.

Glavni pogajalec o reformi trga dela s strani ZSSS je bil izvršni sekretar Andrej Zorko.

Delodajalci so nenehno terjali skrajšanje odpovednih rokov. Kljub temu je sindikat uspelo, da je za delavce, ki so pri delodajalcu zaposleni 25 let, odpovedni rok 80 dni in ne 60, kot je predlagala vlada in ne 30 dni, kot so predlagali delodajalci.

Zelo pomembno je tudi, da po novem zakonu podobno zaščito kot redno zaposleni delavci uživajo tudi samostojni podjetniki, ki 80 odstotkov dela opravijo za enega delodajalca. Zakon je na ta način zaščitil tako imenovane »lažne podjetnike«, ki so postali podjetniki po diktatu delodajalca, čeprav dejansko delajo kot delavci.

Nespremenjen je v zakonu ostal odmor za malico, ki so mu delodajalci nasprotovali, in dodatek na delovno dobo.

Nižji stroški dela za delodajalce

Pogajalci na sindikalni strani so morali za to, da so omenjene in še nekatere pra-

vice pridobili, popustiti pri nekaterih drugih členih. Tako so po novem postopki odpuščanja delavcev bolj enostavni, vendar ne na račun pravnega varstva delavcev. Zakon prinaša tudi krajše odpovedne roke, ki pa niso tako kratki, kot so predlagali delodajalci. V primeru, da bo redno odpoved dobil delavec, ki je pri delodajalcu zaposlen do enega leta, znaša odpovedni rok 15 dni. Če je delavec pri delodajalcu zaposlen od enega do dveh let, znaša odpovedni rok 30 dni. Če je zaposlen dve ali več let, pa se odpovedni rok za vsako izpolnjeno leto poveča za dva dni, vendar ne več kot do 60 dni.

Starostno mejo za posebno varstvo starejših delavcev je zakon zvišal iz 55 na 58 let, vendar je uvedel tudi prehodno obdobje, v katerem se bo ta meja dvigovala postopno.

Po novem bodo tisti delavci, ki bodo brezposelni več kot dvanajst mesecev, prejeli denarno nadomestilo v višini 50 odstotkov osnove, medtem ko so doslej prejeli nadomestilo v višini 60 odstotkov osnove.

Nižje bodo tudi odpravnine, vendar ne vse. Delavcu pripada odpravnina v višini ene petine osnove za vsako leto pri delodajalcu, če je pri njem zaposlen od enega do deset let ter eno četrtno osnove za vsako leto, če je pri delodajalcu zaposlen od deset do dvajset let. Če je pri delodajalcu zaposlen več kot 20 let, pa mu tako kot doslej pripada odpravnina v višini ene tretjine osnove za vsako leto dela pri delodajalcu.

Delodajalci bodo lahko za začasna in občasna dela zaposlovali tudi upokojenke, ne pa brezposelnih delavcev, saj ti potrebujejo redno zaposlitev.

Kaj vse prinaša nova »mala delavska ustava« je danes zelo natanko pravzaprav težko reči, saj se pri zakonih s področja delovnopravne zakonodaje velikokrat »vrag skriva« v podrobnostih. Zato se natančno tolmačenje posameznih členov marsikdaj oblikuje šele skozi sodno prakso. Verjetno tudi tokrat ne bo drugače.

T. K.

Sindikalisti iz podjetij v državni lasti o klasifikaciji državnih naložb

NEPREMIŠLJENA RAZPRODAJA!

V Ljubljani je konec februarja potekala konferenca predstavnikov sindikatov iz podjetij v lasti in solastništvu države, ki jo je organizirala ZSSS. Na njej so predstavniki delavcev v državnih podjetjih dvignili glas proti razprodaji »državne srebrnine« ter poslance pozvali, naj zavrnejo klasifikacijo državnih naložb, ki jo je sprejela vlada brez sleherne analize in da bi prej

pripravila strategijo gospodarskega razvoja Slovenije.

Kaj je pravzaprav klasifikacija naložb Slovenskega državnega holdinga (SDH)? Gre za enega od aktov upravljanja SDH, ki ga je vlada že sprejela, nanj pa morajo po zakonu dati soglasje tudi poslanci državnega zbora. Preden poslanci tega ne storijo, holding ne more začeti prodajati

državnih podjetij. V klasifikaciji so opredeljene in razvrščene vse kapitalne naložbe, ki so v trenutku preoblikovanja Slovenske odškodninske družbe (SOD) v SDH v njegovi lasti ter vse naložbe, ki predstavljajo stvarni vložek v SDH. Naložbe so razvrščene v strateške (holding mora v njih ohraniti 50-odstotni lastniški delež in eno delnico), pomembne

(holding mora v njih ohraniti 25-odstotni lastniški delež in eno delnico) ter portfeljske (holdingu v njih ni treba ohraniti kontrolnega deleža).

O tem, kako na hitro in brez strokovnih podlag in analiz je vlada sprejela klasifikacijo naložb, najbolj zgovorno govori dejstvo, da jo je po prvih kritikah že čez nekaj dni spremenila ter nekatera podjetja brez vsakršne obrazložitve iz pomembnih in portfeljskih uvrstila med strateška.

Na konferenci je uvodoma spregovoril predsednik ZSSS Dušan Semolič. Po njegovih besedah sindikati ob napovedi razprodaje državnih podjetij ne smejo čakati, kaj se bo zgodilo, temveč morajo zaščititi interese svojega članstva in zaposlenih. Kot je dejal, so avtorje klasifikacije vodili kratkoročni učinki, kako zakrpati luknjo v proračunu, ne da bi predhodno pripravili strategijo gospodarskega razvoja Slovenije in analizirali posledice odprodaje posameznih družb v bodoče. Očitno je to domet večine naših politikov, ki žal ne seže dlje, kot do konca njihovega mandata. Ob tem je Semolič posebej poudaril, da se napak, ki bi nastale pri prodaji državnih podjetij, ne bi dalo več popraviti.

Okoli 50 predstavnikov sindikatov iz podjetij v državni lasti je dvignilo glas proti razprodaji državnih podjetij brez vsakršnih analiz.

Kam bo šel denar od prodaje državnih podjetij?

Za sindikate ni vprašanje ali kaj od državnega premoženja prodati ali ne, temveč kaj in kdaj prodati in kam bo šla kupnina – ali za krpanje luknje v proračunu, iz katerega se financira marsikatera neumnost, ali za razvoj gospodarstva in odpiranje novih delovnih mest.

Na seznamu državnih podjetij za prodajo so tudi mnoga uspešna podjetja, ki polnijo državni proračun ter zdravstveno in pokojninsko blagajno, poleg tega pa ustvarjajo dobiček iz katerega prispevajo za razvoj znanosti, športa, kulture in drugih dejavnosti. Ob razmišljanju o njihovi prodaji bi se po Semoličevih besedah morali vprašati, kdo bo potem polnil našo pokojninsko in druge blagajne.

Sindikati prav tako ne pristajajo na aprorne trditve, da so domači lastniki vedno slabi, tuji pa vedno dobri in da so tuje dr-

žave boljše lastnice kot naša lastna. Kot je dejal Semolič izkušnje kažejo, da je marsikatera tuja državna družba po prevzemu državnih podjetij pri naši sosedih, najprej dvignila cene, prenesla razvoj v svoje matične države, odpustila delavce in začela izčrpavati prevzeto podjetje. Pri očitkih našim podjetjem, pa politiki marsikdaj pozabljajo, da je država sama zavr-la njihov razvoj, ker jim je redno pobirala dobičke.

Kriza ni pravi čas za razprodajo državne srebrnine

Kdor prodaja v kriznih časih po Semoličevih besedah prodaja poceni. Z razprodajo državnih podjetij bi Slovenija izgubila gospodarsko, pa tudi politično in kulturno suverenost. Slovenija bi postala kolonija z nizko ceno delovne sile. To pa bi bila slaba popotnica za naše naslednje generacije, zato morajo po besedah Semoliča sindikati takšno nepremišljeno razprodajo državnega premoženja preprečiti.

Nato so predsedniki sindikatov iz velikih državnih podjetij eden za drugim nizarili argumente proti slabo pripravljene in nepremišljene razprodaji državnih podjetij,

problem tudi, da v praksi nimamo državnega, temveč strankarsko premoženje, saj politične stranke državna podjetja obravnavajo kot plen, do katerega so dobile pravico na volitvah.

Po besedah prvega sindikalista s Petrola Boštjana Marinka dober gospodar ne prodaja kokoši, ki nosijo zlata jajca. Zaradi tega so zaposleni v Petrolu zaskrbljeni zaradi napovedane prodaje državnih podjetij na podlagi klasifikacije državnih naložb.

Aleš Peserl, predsednik Sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije (SGiT) v Hitu Šentilj, je dejal, da so sindikati vse vlade doslej redno in zelo glasno opozarjali na kraje družbenega premoženja in na neodgovorno obnašanje vodilnih v slovenskih igralnicah, vendar se ni zgodilo nič. Poudaril je, da so sindikati proti kompletni prodaji slovenskih igralnic, ki bi lahko s koncesijskimi dajatvami in davki še vedno polnile slovenski proračun, če bi le imele sposoben in moralno neoporečen menedžment.

Prvi sindikalist v zavarovalnici Triglav Srečko Potočnik je izrazil zaskrbljenost za delovna mesta zaposlenih v primeru prodaje zavarovalnice. Predsednik Sindikata državnih organov Slovenije Drago Ščernjavič pa je dodal, da bi morali proti nepremišljene razprodaji podjetij v državni lasti dvigniti glas tudi njihove uprave in sveti delavcev.

Razprodaja brez strategije in analiz je nesprejemljiva

Izvršna sekretarka ZSSS Andreja Poje je opozorila, da so na spisku za razprodajo, ki so ga pripravili prej kot strategijo in brez vsakršnih analiz, mnoga dobra podjetja, ki polnijo državne blagajne. Ker posledic odprodaje takšnih podjetij niso analizirali, je razprodaja državnega premoženja popolnoma nesprejemljiva, saj bi Slovenija v tem primeru postala odvisna od tujine.

Tudi čas za prodajo ni primeren. Kot je povedala Pojetova so se predstavniki sindikatov in delodajalskih organizacij na seji Ekonomsko socialnega sveta zedinili, da klasifikacije brez strategije gospodarskega razvoja in analiz ne bi smeli sprejeti.

Udeleženci konference, na kateri je sodelovalo okoli 50 sindikalistov iz infrastrukturnih, energetskih, industrijskih in drugih gospodarskih podjetij v državni lasti, so poslance pozvali, naj zavrnejo klasifikacijo državnih naložb SDH in s tem preprečijo hitro razprodajo državnih podjetij.

Kmalu po tej konferenci so poslanci v državnem zboru z večino glasov izrekli konstruktivno nezaupnico dosedanji vladi in izvolili za novo mandatarko mag. Alenko Bratušek, za novega predsednika državnega zbora pa so poslanci izvolili Janka Vebra. Vse kaže, da je nova koalicija prisluhnila sindikalistom iz podjetij v državni lasti, saj je sprejem klasifikacije državnih naložb SDH umaknila z dnevnega reda državnega zbora.

T. K.

še preden pristojni oblikujejo jasno strategijo gospodarskega razvoja Slovenije.

Kdo bo polnil pokojninsko in druge državne blagajne?

Srečko Lorenčak, predsednik Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije (SDPZ), ki je prvi sindikalist tudi v DARS-u, je opozoril, da tuji lastniki praviloma najprej posežejo v pravice delavcev ter zmanjšajo število zaposlenih. Tako vsaj kažejo izkušnje iz naše sosesčine.

Tomaž Kumer, predsednik Sindikata kemijske, nekovinske in gumarske industrije Slovenije (KNG) pa je poudaril, da so državna podjetja še edino premoženje, ki je preostalo Sloveniji. Samo, če bomo z njim umno gospodarili, lahko znova vzpostavimo socialno državo. Če kdo verjame, da nam bodo socialno državo povrnile multinacionalke, mu ni pomoči. Po Kumerjevih besedah je pri nas velik

Evropska državljanska pobuda, da bi voda ostala javno dobro

DO VODE IMAMO PRAVICO VSI!

Evropska komisija je pripravila predlog direktive o koncesijah, ki bi, če bi jo sprejeli, omogočila tudi privatizacijo vodnih virov in pitne vode. Že v času, ko so direktivo pripravljali, je Evropska zveza sindikatov javnih uslužbencev EPSU, v okviru katere deluje tudi Sindikat komunale, varovanja in poslovanja z nepremičninami Slovenije (SKVNS), začela zbirati podpise pod evropsko državljanko pobudo »Voda in komunalna ureditev sta človekovi pravici!«. Če in ko jo bo podpisalo milijon državljanov iz zadostnega števila držav v Uniji, jo bo Evropska komisija morala obravnavati ter pripraviti predlog takšne evropske zakonodaje, po kateri bo voda v Evropski uniji javno dobro in ne tržno blago, ki je podvrženo privatizaciji in liberalizaciji na trgu. Če se komisija z vsebino pobude ne bo strinjala, pa bo morala svoje stališče javno pojasniti in zagovarjati pred vso evropsko javnostjo.

V Sloveniji že 13.000 podpisov za vodo kot človekovo pravico

Po dogovoru in v okviru EPSU je sindikat SKVNS že lani poleti v Sloveniji sprožil akcijo za zbiranje podpisov pod evropsko državljansko pobudo. Sprva se je osredotočil na svoje člane in vse zaposlene v komunalnih podjetjih, kasneje pa je začel zbirati podpise tudi na različnih sindikalnih zborovanjih in demonstracijah. Doslej je pobudo v Sloveniji podpisalo že preko 13.000 ljudi, to število pa se iz dneva v dan povečuje.

Na pomembnost evropske državljanske pobude sta konec februarja našo javnost na novinarski konferenci opozorila predsednik ZSSS Dušan Semolič in predsednica Sindikata komunale, varovanja in poslovanja z nepremičninami Slovenije (SKVNS) Majda Marolt. Člane vseh sindikatov v okviru ZSSS ter druge državljanke in državljane sta pozvala, naj podpišejo evropsko državljansko pobudo, ki izhaja iz resolucije OZN o univerzalni človekovi pravici do dostopa do vode.

Proti privatizaciji vodnih virov in vode

Ko je SKVNS začel zbirati podpise za vodo kot človekovo pravico, se je to marsi-

komu zdelo nepotrebno, češ saj je povsem jasno, da je voda javna dobrina, ki mora biti dostopna vsem. Kmalu pa se je izkazalo, da so razmišljanja o privatizaciji vodnih virov in vode v Evropski uniji že precej daleč. Sicer pa je pred leti že Tomo Križnar opozarjal, da v časih, ki prihajajo, na svetu ne bo več najpomembnejša strateška surovina nafta, temveč voda.

Kot je na novinarski konferenci dejala Maroltova, je zaskrbljujoče, da Evropska unija vsiljuje državam članicam, še zlasti tistim v finančnih težavah, privatizacijo vse-

cesijskih trgov ter multinacionalkam odprli vrata do kovanja dobičkov s trgovanjem z vodo. V zvezi s tem je Semolič poudaril, da mora biti voda dostopna vsem, ne glede na njihovo premoženje, saj je to civilizacijska pridobitev. To, da voda ostane javna dobrina, je po njegovih besedah tudi slovenski nacionalni interes.

O pravici do vode tudi poslanci državnega zbora

Prizadevanja sindikatov so obrodila sadove, saj se je po novinarski konferenci

Dušan Semolič in Majda Marolt sta sindikaliste ter vse državljane pozvala, naj oddajo podpis pod evropsko državljansko pobudo »Voda in komunalna ureditev sta človekovi pravici!«.

ga, tudi vodnih virov in sistemov za oskrbo z vodo. Grčiji in Portugalski so že postavili konkretno zahtevo, naj za krpanje proračunskih lukenj privatizirajo vodovodna podjetja. Kaj hitro se to lahko zgodi tudi Sloveniji, še zlasti, če bomo morali zaprositi za finančno pomoč.

Po Semoličevih besedah je predlog direktive Evropske unije o koncesijah napisan izjemno zapleteno, zato da bi ga razumelo čim manj ljudi. Vendar iz njega veje želja, da bi s koncesijami za vodo okrepili gospodarske priložnosti. Predlog direktive je nastal v želji, da bi odpravili ovire na kon-

zanimanje za državljansko pobudo o vodi kot človekovi pravici izjemno povečalo. O predlogu direktive o koncesijah so na nujni skupni seji konec februarja spregovorili celo trije odbori državnega zbora: za zadeve Evropske unije, za finance in monetarno politiko in za kmetijstvo, gozdarstvo, prehrano in okolje. Na skupni seji so uvodoma spregovorili predstavniki poslanskih skupin, ki so zahtevale nujno sejo vseh treh odborov. Janko Veber iz DS je opozoril, da se multinacionalke želijo polastiti vodnih virov in si ustvariti monopole, direktiva pa pri tem predstavlja enega od poskusov. Zavzel se je za spremembo zakonodaje, ki bi vodo zaščitila kot javno dobro. Roman Jakič iz PS je dejal, da je voda, s katero je Slovenija bogata, strateška dobrina, za katero se v sodobnem svetu bije neusmiljen boj. Zato je previdnost na tem področju na mestu. Tudi Katarina Hočevar iz DL je menila, da previdnost ni odveč, čeprav direktiva direktno ne posega v nacionalno zakonodajo. Jožef Horvat iz NSi pa je opozoril, da v Sloveniji še nismo dosegli, da bi bila pitna voda dosegljiva vsem. Po njegovem mnenju je v javnosti, pa tudi v politiki v zvezi z direktivo veliko zmede.

Matej Čepeljnik iz Ministrstva za finance je opozoril, da na ravni Evropske unije

Prireditve ob 8. marcu - mednarodnem dnevu žensk V PRIJETNEM RAZPOLOŽENJU

Območni odbor Sindikata obrti in podjetništva Slovenije (SOPS) Podravja in Koroške je ob mednarodnem dnevu žensk pripravil prireditve za svoje članice in člane ter za člane vseh drugih sindikatov v ZSSS. Na prireditvi, ki so jo pripravili 9. marca v hotelu Habakum pod Pohorjem, so za prijetno razpoloženje poskrbeli Tamburaška skupina kulturnega društva Anton Stefanciosa iz Rogatca in Sašo Županek s »stand up« komedijo, zbranim pa je ob mednarodnem prazniku žensk čestitala sekretarka območnega odbora SOPS Breda Črnčec, ki je zrecitala tudi nekaj pesmi.

T. K.

podeljevanje koncesij ni enotno urejeno, kar želi evropska komisija spremeniti z omenjeno direktivo, ki je postopkovne narave. Po njegovih besedah imamo v Sloveniji že sedaj 32 koncesionarjev za pitno vodo, med katerimi sta tudi Pivovarna Laško in Petrol. Bojazen, da bi se tuji kapital polastil vodnih sistemov pri nas, je po njegovih besedah neupravičena, saj bi to lahko storil že doslej, če bi imel interes. Da direktiva ureja samo podeljevanje koncesij, sta dejali tudi predstavnica Evropske komisije Nataša Goršek Mancin in evropska poslanka Romana Jordan. Po njenih besedah so vesti, da gre pri direktivi za privatizacijo vode, dezinformacija.

Predlog evropske direktive o koncesijah skriva številne pasti

Bolj zadržana je bila evropska poslanka Tanja Fajon. Po njenih besedah direktiva, ki so jo evropski komisiji pomagale pisati multinacionalke, skriva pasti in nevarnosti, ki dopuščajo manipulacije in korupcijo. Zato se skupaj s socialisti in socialdemokrati v evropskem parlamentu zavzema za izvzetje vode iz direktive.

V razpravo so posegli tudi predstavniki civilne družbe. Maroltova je poslance seznanila s potekom zbiranja podpisov pod evropsko državljansko iniciativo. Raziskovalec Anton Komat je poudaril, da je najbolj pomemben predmet, na katerega se koncesija nanaša. V tem primeru to ni

Za to, da voda ostane javno dobro, so se zavzeli tudi člani treh odborov državnega zbora na nujni skupni seji o predlogu evropske direktive o koncesijah.

premog ali pesek, temveč voda, o kateri naši politiki in bankirji nimajo pojma. Zavzel se je za to, da bi Slovenija po zgledu sosednjih držav s spremembo ustave ali z zakonodajo preventivno zavarovala vodne vire.

Po besedah dr. Gorazda Pretnarja privatizacija vode po tihem že poteka, ne gre pa samo za pitno vodo, temveč tudi za potoke, jezera in obale. Direktiva vsebuje preveč pasti, da bi jo v tej obliki lahko sprejeli. Dr. Milan Krek pa je menil, da bi

morali v razprave pritegniti ljudi iz zdravstva. Po njegovih besedah voda mora ostati javno dobro. V bližnji bodočnosti bo pomembnejša od nafte. Če to slovensko bogastvo zapravimo, nam bodoče generacije ne bodo oprostile. Zavzel se je za umik vode iz direktive.

Na koncu so poslanci vlado pozvali, naj na področju storitev javnega dobra ohranja univerzalnost dostopa do pitne vode kot temeljno človekovo pravico.

Tomaz Kšela

Pravnik odgovarja

Piše: Gregor Cerar, univ. dipl. prav.

Delavka je že 12 let zaposlena pri samostojnem podjetniku. Sklenjeno ima pogodbo za nedoločen čas za polni delovni čas. Delodajalec ji je napovedal, da ji bo zato, ker se je obseg dela v podjetju zmanjšal, ponudil v podpis novo pogodbo in jo zaposlil le za 4 ure. Delavka se s tem ne strinja in sprašuje, kaj se zgodi če te pogodbe ne podpiše. Zanima jo tudi, ali jo delodajalec v tem primeru lahko odpusti in ji ni dolžan plačati odpravnine.

Pogodba o zaposlitvi je dvostranski akt, ki se sklene na podlagi soglasja volje delodajalca in delavca. Soglasje volje pa je potrebno tudi pri spremembi obstoječe ali sklenitvi nove pogodbe o zaposlitvi. Iz tega razloga zakon določa, da se pogodba o zaposlitvi lahko spremeni ali sklene nova pogodba samo na predlog ene izmed strank pogodbe. Od nasprotne strani pa je odvisno ali bo na spremembo obstoječe pogodbe pristala ali ne. Obstoječa pogodba se spremeni z aneksom k pogodbi o zaposlitvi. To pomeni, da delavec in delodajalec ne bosta primorana skleniti nove pogodbe o zaposlitvi, ampak bosta samo z aneksom k obstoječi pogodbi o zaposlitvi spremenila posamezno določbo pogodbe.

Izjema od tega pravila je določena v izrecno navedenih primerih, ko pa je potrebno skleniti novo pogodbo o zaposlitvi. Tako je obvezno potrebno skleniti novo pogodbo o zaposlitvi v primeru, če se spremeni naziv delovnega mesta ali vrsta dela, za katero je delavec sklenil pogodbo o zaposlitvi, kraj opravljanja dela ter čas opravljanja dela (določen - nedoločen čas).

V primerih, ko gre le za spremembo iz polnega v krajši delovni čas, v skladu s predpisi o zdravstvenem zavarovanju in starševskem varstvu, se omogoča enostavnejša sprememba pogodbe

o zaposlitvi z aneksom, kar pomeni odstop od splošnega pravila, da je v teh primerih potrebno sklepati novo pogodbo o zaposlitvi. Na ta način naj bi se varovale posebne kategorije delavcev, saj se v praksi predvsem pri uveljavljanju pravice staršev do dela s krajšim delovnim časom pogosto dogaja, da so delavci izpostavljeni pritiskom k sklenitvi nove pogodbe o zaposlitvi, v katerih se ne spreminja le dolžina delovnega časa, temveč tudi drugi pogoji dela.

V kolikor pa se delovni čas (krajši ali polni) določen v pogodbi o zaposlitvi spreminja brez podlage v predpisih o zdravstvenem zavarovanju in starševskem varstvu, pa je potrebna nova pogodba o zaposlitvi. Novo pogodbo o zaposlitvi pa je potrebno skleniti tudi v primeru odpovedi pogodbe o zaposlitvi s ponudbo nove pogodbe.

Tako kot je pri sklepanju pogodbe o zaposlitvi, je potrebno soglasje volje tudi pri spremembi obstoječe ali sklenitvi nove pogodbe o zaposlitvi. Brez soglasja volje, torej brez pristanka nasprotne strani, pogodbe o zaposlitvi ni možno spremeniti. To pomeni, da delodajalec delavca ne more prisiliti, da pristane na spremembo pogodbe o zaposlitvi. V takšnem primeru pa lahko delodajalec delavcu odpove pogodbo o zaposlitvi in mu istočasno ponudi novo pogodbo o zaposlitvi (t.i. odpoved pogodbe o zaposlitvi s ponudbo nove). Delavec mora, v kolikor delodajalec uporabi ta institut, v roku 15 dni od prejema pisne ponudbe podpisati ponujeno novo pogodbo o zaposlitvi.

V primeru, da delavec sprejme ponudbo delodajalca za ustrežno zaposlitev za nedoločen čas nima pravice do odpravnine, če pa sprejme ponudbo delodajalca za neustrezno zaposlitev pa ima pravico do sorazmernega dela odpravnine. Delavec obdrži pravico izpodbijati utemeljenost odpovednega razloga pred pristojnim sodiščem. Če pa delavec v roku 15 dni ne podpiše ponujene nove pogodbe o zaposlitvi, mu po 15 dneh preneha delovno razmerje, prav tako pa nima pravice do odpravnine ali do nadomestila na zavodu.

Andrej Fendi opravlja zanimivo dejavnost

LASERSKO GRAVIRANJE V STEKLO

Da stiska spodbuja sive celice k pospešenemu delovanju, lahko potrdi Andrej Fendi iz Ljubljane. Ko je postalo povsem nedvoumno, da njegova mala trgovina s športno obutvijo, predvsem s copati, ne bo prenesla konkurenčnega pritiska velikih trgovcev s športno opremo, je začel mrzlično tuhtati, kaj početi v prihodnje. Kmalu se mu je posvetilo in že na začetku nove poslovne poti kaže, da mu bo uspelo. Pa naj pripoveduje sam, kako je treba zgrabiti priložnost in kakšna je pot do uspeha.

»Zadnji dve desetletji sem imel trgovino s športnimi copati in drugimi športnimi artikli,« je začel pripovedovati, ko sva si poiskala vsak svoj prostor v njegovi delovni sobi, natrpani z opremo, izdelki in materialom. »Leta 2009 pa se je prelomilo in takrat sem začel iskati nadomestne artikle, ki bi pomagali prebroditi izpad prodaje športnih copat. Začel sem prodajati pokale in to počnem še zdaj. Velike trgovine športne opreme so nas, male trgovce, z leti povozile. Ko sem leta 1991 začel, je bilo v Ljubljani preko 200 malih športnih trgovin. Pred letom ali dvema pa mi je nek trgovski potnik povedal, da v vsej Sloveniji ni našel več kot deset malih, samostojnih trgovin s športno opremo. Dejansko se mi je prodaja športnih copat vsa leta postopno, a vztrajno zmanjševala.«

Zaradi omejene ponudbe ali nelojalne konkurence?

»Trgovina s športnimi copati je vse bolj zamirala, ker nisem mogel konkurirati velikim trgovcem glede izbora modelov. Za primer: lanskega maja je imel Nike na svoji spletni strani 398 tisoč modelov copat. Jaz sem v svoji trgovini ponujal nekaj več kot 600 modelov... In obiskovalci so si pogosto želeli model, ki ga nisem imel. Tako je prišel trenutek, ko je bilo modro trgovino opustiti.«

Zaton trgovine torej ni bil nepričakovan?

»Neizbežno neradi pospešujemo, prej odlagamo. Zato sem šele v letu 2009 začel iskati nove možnosti. Pokali so bili ena od njih, vendar nezadostna. Sem pa prek sodelovanja s češkim partnerjem pri pokalih spoznal priznanja športnikom, vgravirana z laserjem v steklo.

Ko sem hodil po zahodni Evropi in ZDA, sem trgovinah na letališčih in tudi drugje, tudi videval takšne tridimenzionalne gravure v steklu. In opazil, da med obiskovalci trgovin vzbujajo precejšnje zanimanje kot turistični spominki. Pa me je prešinilo, da bi bilo kaj takšnega morda dobro izdelovati doma in ponuditi tudi na slovenskem trgu.

Od znanca iz Kočevja, ki se je ukvarjal z laserskim graviranjem, sem pred letom in pol, ko se je odselil iz Slovenije, kupil njegovo opremo in prevzel stranke. Pri tej naložbi sem kar precej tvegala. Cena je bila dokaj visoka in za najem posojila sem moral zastaviti svojo hišo.«

Kako pridete do kupcev?

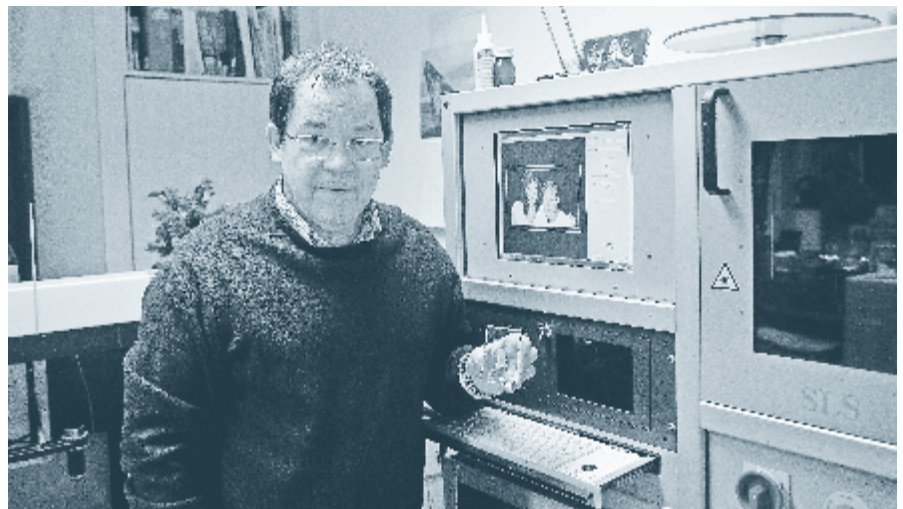
»Kot sem omenil, sem z znančevu opremo »podedoval« tudi njegove stranke. Zanašam se pa tudi na vse številnejše ogledne moje spletne strani in na udeležbo na raznih sejmih.«

Zanimivo bi bilo postaviti lasersko napravo na sejmu in tam demonstrirati izdelavo.

»Ko sem bil pred kratkim na sejmu Alpe-Adria, sem videl, da bi bilo to kar pametno. Tako sem se odločil iti na kakšne štiri sejme na leto, kar bi bilo po mojem prepričanju za moje sedanje delovne zmogljivosti dovolj.«

Kako se reče tej vaši novi dejavnosti?

»Tridimenzionalno lasersko graviranje v

Andrej Fendi: »Ko nek posel opeša, začneš iskati nadomestnega. Sam sem se odločil za tridimenzionalno lasersko graviranje spominkov v steklo. Upam, da se bo posel razvil.«

steklo, firmo sem poimenoval »Arpis 3D d.o.o.«. Ti izdelki so zelo lepi, če so osvetljeni, od zadaj ali od spodaj. Dobijo se tudi posebni podstavki z vgrajenimi barvnimi diodami, pa tudi mizarji izdelujejo vitrine z vgrajenimi diodami.«

Ali ste podjetje ustanovili na novo in nima zveze s prejšnjo trgovino?

»Da, to podjetje sem ustanovil na novo, imam tako imenovano »start-up podjetje« in od lanskega oktobra imam stroje v Ljubljani. Je pa prejšnji lastnik še vedno, na daljavo, moj svetovalec. Z nasveti, kako rešiti kako težavo, ki se pojavi na napravi, pa mi pomaga tudi nemški proizvajalec laserjev, celo na daljavo, prek elektronske pošte.

So pa Nemci pri poslovanju zelo spretni, saj plačujem posebej računalniške programe za izdelavo raznih likov. Najdražji program je na primer za izdelovanje živali, zaradi dlake, ki terja veliko natančnost. Sam strankam priporočam gravuro največ dveh glav. Pri »gasilskih slikah« se izgubijo podrobnosti.«

Ali so se vam pričakovanja glede zanimanja za lasersko gravuro uresničila?

»Ne še v celoti. Domneval sem, da bom lahko veliko sodeloval s slovenskimi turističnimi organizacijami, vendar se za zdaj še nisem uspel zrniti v njihovo ponudbo z mojimi v steklo graviranimi ljubljanskimi zmaji ali drugimi turističnimi podobami. V najslabšem primeru lahko sam odprem trgovino s spominki, kjer bi lahko tudi takoj izdelal gravuro po želji obiskovalca, denimo njegovo podobo po fotografiji. Pri tem je dovolj kakovost fotografije, narejene z malo boljšim mobitelom. So pa seveda vgravirane podobe črno-bele. V bistvu gre za deformacijo stekla, ki jo povzroči laserski žarek, steklo pa kajpak nima te lastnosti, da bi deformacijo prikazalo v barvah.«

Dejali ste, da so podobe v steklu tridimenzionalne. Ne razumem, kako lahko naprava na podlagi fotografije ustvari tridimenzionalno podobo?

»Gravura v steklu je seveda deloma tridimenzionalna, saj dela telesa (glave), ki ga na sliki ni, laser ne more poustvariti. Podoba daje vtis treh dimenzij. Naprava, ki bi zmogla vgravirati popolno tridimenzionalno podobo, bi seveda močno presegla tako moje finančne možnosti kot tudi globino žepa strank. Tehnologija, ki jo uporabljam, je bila razvita iz nekega vojaškega programa pred približno dvanajstimi leti. Steklo mora biti povsem čisto, brez primesi ali nepravilnosti. Pomembna pa je tudi jakost laserskega žarka, če je ta prešibak, je motiv bled, če je premočan, lahko steklo v notranjosti popoka.«

Turistični spominki še niso velik posel. Kdo so potem vaše stranke?

»Velika naročila še čakam. Prihajajo pa ljudje, ki bi radi imeli podobo svojih dragih v steklu. Ali pa naročajo takšne gravure za obdarovanje najbližjih ob njihovih praznikih. Ali za Valentinovo. Pojavila so se tudi že podjetja. Priljubljene so tudi gravure na

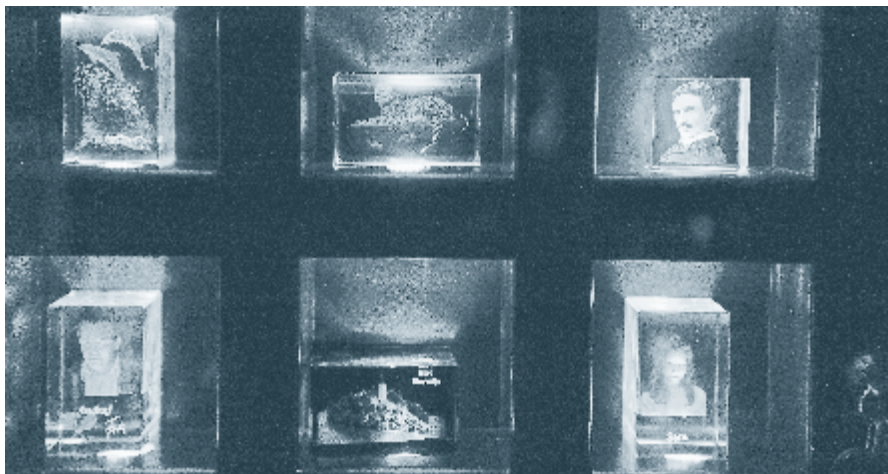
obeskih, za ključne denimo. Kamor koli grem, nosim s seboj vzorce izdelkov in je dovolj, da jih postavim denimo v lokal na mizo, pa že vprašajo, kaj je to, vsaj natakariji, če ne še kdo od gostov. Natakariji povedo šefu in tako sem dobil že nekaj majhnih naročil. Prodajam tudi prek interneta, vendar je to šele v povojih, za zdaj bolj predstavitev dejavnosti kot prava prodaja.

Cene? Od 20 do 1500 evrov. Najpogostejša oblika spominka je gravura v standardnem steklenem kvadru 5 krat 5 krat 8 cm. Takšen portret denimo, stane okroglo 29 evrov.«

Perspektiva?

»Pri tem poslu bom vztrajal, upam da uspešno in še dolgo.«

Boris Rugelj

Podobe vgravirane v steklo

Obiskali smo Kulinarični inženiring Misenplas d.o.o. Ajdovščina

NENEHNO ŠIRIJO PONUDBO

V predelu Ajdovščine imenovanem Šturje je bila že od nekdaj poznana dobra slaščičarna in trgovina, v kateri se je bilo na poti proti prestolnici kar obvezno ustaviti. Nekdaj je bila v lasti Mlinotesta, po izgradnji avtoceste pa so jo pred osemnajstimi leti prodali zasebniku, ki je v njej ohranil ustaljeno dejavnost. Zadnjih šest let ima lokal v najemu podjetje Misenplas, katerega lastnik je domačin, gastronom in kuharski navdušenec Gorazd Berce. Prav po njegovi zaslugi lokal iz leta v leto pridobiva na ugledu. Znano je, da se pri njih dobijo dobre, domače slaščice iz naravnih sestavin, brez dodatkov in nadomestkov.

topijo hitreje kot sladoled in so bolj kremasti. V različnih obdobjih leta in ob praznikih, kot so valentinovo, velika noč in drugi, pa vitrine krasijo še posebej tematsko izdelane slaščice.

V slaščičarni se lahko naroči tudi pijačo, pri čemer domiselni gostinci nudijo prenekatero lastno specialiteto, predvsem pa ne gre prezreti ponudbo šestdesetih različnih pic, ki jih dostavljajo tudi na dom. Po lastnikovih besedah je pica »Halo Erik« trenutno na prvem mestu, kot največkrat dostavljena pica v Ajdovščini. Ponudbo pic so dodatno popestrili z polnozrnatim, pirinim in brezglutenskim testom.

sednji Italiji. Gorazd Berce je poudaril, da lahko z njihovimi zmogljivostmi zagotovijo pogostitev do deset tisoč ljudi na različnih masovnih prireditvah ter dodal: »Veliko pogostitev organiziramo v sosednji Italiji, kjer smo z našimi cenami izjemno konkurenčni, predvsem pa so naši naročniki vedno zadovoljni s pripravljenimi jedmi. Še posebej jih navdušujejo naše kreacije, s katerimi popestrimo in največkrat tematsko obeležimo praznovanje. Posebne reklame zato ne potrebujemo, saj je najboljša tista, ki gre od ust do ust.«

Čeprav so že lep čas dodobra okupirani z delom za catering, obenem tudi v dejavnosti slaščičarstva nenehno širijo ponudbo z novimi izdelki. Razširiti nameravajo tudi asortiman marmelad, z novimi okusi in pod lastno blagovno znamko »Love Jam«, s katero nameravajo prodreti v osrednjo Slovenijo, kajti gospodinjstva v Vipavski dolini ta proizvod večinoma pripravljajo sama doma. Poleg tega imajo tudi smelega načrte za bodočnost, saj bodo že konec letošnjega leta v neposredni bližini odprli novo oštarijo in špageterijo.

»Seveda se je treba za to, da si v koraku s časom nenehno izobraževati, razmišljati in poizkušati nove stvari,« je zaključil Gorazd Berce in dodal, da si sam prizadeva biti nenehno korak pred drugimi. Rad prisluhne nasvetom Andreja Goljata, obično prenekateri sejem in prebrska številne revije, knjige in spletne strani. O njem veliko pove tudi to, da je že kot 13-letni fantič začel pomagati v sosedovi gostilni v rojstnem Dornberku. Kasneje, ves čas šolanja za gostinskega tehnika v Izoli, se je praktično usposabljal v Gostilni pri Lojzetu in se nato pri njih tudi zaposlil kot kuhar, nato pa za nekaj let odšel v restavracijo MTS na mejnem prehodu v Vrtojbi. Želja po ustvarjanju lastnih izdelkov ga je pred sedmimi leti pripeljala do odprtja podjetja Misenplas d.o.o. in leto pozneje do prevzema Slaščičarne Ajdovščina.

Urška Testen

V Slaščičarni Ajdovščina imajo bogato ponudbo butično izdelanih piškotov, različnih čokoladnih izdelkov, tort, sladoledov in domačih marmelad.

Že ob vhodu v slaščičarno se gostu ponuja bogata izbira, med katero ne gre prezreti edinstvene skrinje butično izdelanih piškotov, različnih čokoladnih izdelkov in širokega spektra domačih marmelad. Tu so še torte, pri katerih upoštevajo še tako nenavadno željo naročnika. Imajo tudi posebno recepturo za izdelavo sladoledov in italijansko-francoskih semifreddov, ki se

Podjetje ima prostore za peko in pripravo jedi v stavbi slaščičarne, kjer imajo trenutno tri redno zaposlene, po potrebi pa preko študentskega servisa zaposlijo hkrati tudi več kot ducat mladih. Dejavnost slaščičarstva namreč dopolnjuje še catering, preko katerega s pripravljeno hrano redno oskrbujejo dva hotela v Italiji ter okrog 70 pogostitev na leto, tako v Sloveniji kot so-

Pri Markovičevih nadaljujejo 70-letno čevljarsko tradicijo

IZDELUJEJO ŠPORTNE NATIKAČE

Pri Markovičevih iz Zaloga pri Cerkljah je doma 70-letna čevljarska tradicija, tako v ožji kot širši družini. Firmo LOMM pa je Mare Markovič odprl pred 22 leti. Ves čas izdelujejo copate, za razliko od prednikov, ki so se ukvarjali s čevlji. Izdelujejo več kot 60 različnih modelov lahke obutve za prosti čas (ženske, moške in otroške), ortopedsko in hišno obutev. Proizvodnja se nenehno dopolnjuje, vsako leto dodajo kolekciji nove modne proizvode. Zadnji, dve leti star razvojni dosežek, so športni natikači. Imajo ortopedske podplate, izdelani so iz usnja, notranji del podplata je iz plute. Z njimi so opremili člansko hokejsko reprezentanco na svetovnem prvenstvu skupine B v Stožicah. So tudi uradni opremljevalec slovenskih alpskih in nordijskih reprezentanc.

V njihovi trgovini v Kranju (v tako imenovani Domači vasi) smo se pogovarjali z lastnikom sinom Anžetom Markovičem, prihodnjim nosilcem dejavnosti.

Kako pridete do novega dizajna, novega izdelka?

»Včasih dobimo predloge od poslovnih partnerjev ali trgovskih potnikov. Najnovejši model pa sva spravila skupaj z mojim dekletom Tjašo Starc, ki zelo dobro riše in zna na papir spraviti, kar se naplete v moji glavi. Vse se začne s skico...«

Ali si izmislite tudi »vsebinsko«, se pravi tudi materiale, ali le obliko?

»Kot sem dejal, se vse začne s skico, potem pa sta dve možnosti. Ali bo natikač narejen kot ortopedski, iz plute, ali bo navaden. Vse izhaja od podplata in ko riševa

skico, točno veva, kakšen bo natikač, ali bo imel navaden usnjen vložek ali pa ortopedskega iz plute. Mi smo usvojili bolj športni videz natikačev, tako da pristajajo h kavbojkam, trenirkam, da niso primerni samo za hojo okoli hiše, ampak tudi za kam dlje. Skratka, poskrbeli smo za lep dizajn.«

Ali je vaše dekle po izobrazbi oblikovalka?

»Ni poklicna oblikovalka, risati pa zna. Tudi zaposlena ni pri nas, copate riše enkrat ali dvakrat na leto.«

Koliko pa imate zaposlenih delavcev?

»Dva delavca sta redno zaposlena, pa mati in oče ter jaz (preko študentskega

servisa). Sicer še študiram, zadnje leto na višji poslovni šoli v Kranju, na ekonomsko komercialni usmeritvi. Prihodnje leto bom pa tudi jaz redno vstopil v družinsko podjetje. Ukvarjam se z marketingom in prodajo, sodelujem pa tudi pri izbiri novih modelov ter novih materialov.«

Kako vam je uspelo postati ekskluzivni opremljevalec nekaterih športnih ekip, na primer slovenske hokejske reprezentance?

»Sam sem bil vrsto let hokejist torej so znanstva pomagala pri prvemu koraku. Hokejiste smo sponzorirali z določeno količino natikačev, v zameno pa dobili naziv

Anže Markovič: »Zaposlitev v domači, družinski firmi je v današnjih časih velika prednost.«

GASTexpo, Sladoled in Vino

SEJMI OKUSOV

Februar je najbolj slasten mesec na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Po tradiciji se že vrsto let sredi februarja na tem razstavnem prostoru hkrati odvijejo sejmi okusov, kot jim pravijo s skupnim nazivom: Gast-expo, Sladoled in Vino. Prva dva se ponajša s sedemletno tradicijo, sejem Vino pa je letos doživel peto ponovitev. Vsi pa nudijo veliko veselja brbončicam obiskovalcem.

Sejmi so sicer namenjeni predvsem poslovnežem; udeležuje se jih blizu 300 domačih in tujih razstavljalcev, ki želijo pridobiti nove kupce in trge ter izkoristiti prednosti, ki jih lahko kot medij nudi sejemsko prireditve. Na sejmih je namreč moč videti marsikatero tehnološko novost, vzpostaviti ali okrepiti stike, pridobiti zamisli in s tem poslovne priložnosti. Sejmi nudijo razstavljalcem in poslovnim obiskovalcem v prostoru, ki ga pokrivajo, to so trgi Slovenije, Italije, Nemčije, Avstrije, Madžarske, Hrvaške, držav nekdanje Jugoslavije in še katerega, obilo poslovnih priložnosti.

Razstavljalci so tudi letos predstavili vrsto tehnoloških in drugih novosti, v njihovih izobraževalnih delavnicah pa je bilo moč pridobiti obilo praktičnega znanja. Na degustacijah pa so obiskovalci lahko spoznavali nove okuse. Vsak dan so bili na voljo meniji s sveže pripravljenimi testeninami z različnimi omakami. Po tradiciji pa je bila ena največjih mikavnosti sejmov brezplačna pokušina sladoledov. Letošnja ponudba je bila sicer malce okrnjena, pa vendar so ljubitelji sladoleda lahko prišli na svoj račun.

Sejmi tradicionalno prirejajo tekmovanja, kot na primer ocenjevanje vin in žganih pijač ter tekmovanje v pripravi sladoleda. Letos so dodali še tekmovanje v peki pic. Zelo obiskana pa je bila tudi šola o pripravi in peki klasičnih, napolitanskih pic.

S. J.

uradni opremljevalec. To je na dolgi rok referenca, takojšnjega ekonomskega učinka od tega seveda ni. Je pa res, da vodstvo reprezentance ne bi pristalo, da jih opremimo, če ne bi imeli kakovostnih natikačev. Pri nordijski ekipi smo mi storili prvi korak, vodstvo alpske reprezentance pa nas je potem samo vprašalo, ali bi opremili tudi njih.«

Kako se bode s konkurenco?

»Tovrstnih slovenskih izdelkov je malo in čedalje manj na trgu. Smo pa od uvožene konkurence cenejši pri enaki kakovosti izdelka, saj mi ne dodajamo marže. Prodajamo samo na svoji stojnici v »Domači vasi« (tržnica izključno z izdelki domačega obrtniškega izvora v trgovskem centru v Kranju), pa doma ter prek interneta. Imamo tudi kupce, ki jemljejo »na debelo« in prodajajo sami naprej.«

In od šivanja copatov in natikačev družina preživi. Jahta na morju, mercedes v garaži?

»Zasluzka je dovolj za solidno preživetje. Je pa vseskozi boj za kupce, kot povsod drugod. Pa veliko dela, ko pride sezona. Takrat sta starša tudi po deset, enajst ur v delavnici.«

Kaj sta delala oče in mati, preden sta odprla lastno podjetje?

»Od širše družine samo oče in mati nista bila že od začetka šuštarja. Oče je naredil šolo za električarja in bil nekaj časa zaposlen v neki tovarni v Kranju, mati je bila tajnica v nekem podjetju. Dedek po očetovi strani je pa delal v Planiki v Kranju, materin oče je pa tudi prodajal copate. Materin brat pa ima lastno »šuštarijo«, izdeluje cokle in ima tudi tri trgovine.«

Pri vas ste se pa odločili za lastno pot izdelovalca copat in natikačev...

»Do pred dvema letoma smo bili znani samo kot izdelovalci copat. Natikače smo delali samo za večje odjemalce, na primer Sanolabor. V zadnjih dveh letih smo pa prdrli na trg s športnimi natikači, veliko smo dali na reklamo in postali znani tudi po tem izdelku.«

Zanimivo je, da ste se vi, kot poslovno usmerjen človek, podali v obrt?

»Pred leti sem se profesionalno ukvarjal s hokejem na ledu in igral v več klubih v tujini in seveda doma. Zaradi poškodb sem moral prenehati in je bilo treba najti nekaj drugega. Najlažji izbor je bil, pridružiti se staršem, kot delavec v proizvodnji, kjer sem malo pomagal že kot šolar. Sem se pa počasi vse bolj usmerjal v trženje in trgovino in se vse bolj potapljal v domačo firmo. Čez nekaj časa bom podjetje verjetno tudi prevzel, do takrat pa bom skrbel za komercialno plat posla. V kriznih časih se mi zdi zaposlitev v domači firmi zelo ugodna rešitev. Poleg tega se mi zdi prav, da ohranim družinsko, da ne rečem rodbinsko, tradicijo izdelovanja obutve.«

Od kod vam dizajni, s sejmov?

»Po sejmih, zlasti strokovnih (materiali) hodim, vendar na področju dizajna v zadnje čase ni bilo kakih novosti. Morda kakšna podrobnost, ki jo potem uporabim.«

Vaši športni natikači so vsi bolj temni, črni ali temno sivi z barvnimi vložki. Ali je tak dizajn zahteva vaših odjemalcev?

»Sprva smo izdelovali natikače tudi v svetli barvi, pa se kupcem niso priljubili. Za razliko od klasičnih copat, kjer prodamo zelo veliko belih.«

Ali bo tudi vaše dekletake tako kot je vaša mama ostala z očetom v podjetju, se zaposlila v LOMM-u?

»Ona je zaposlena v banki, zato je to odprto vprašanje.«

Boris Rugelj

Podjetje Dvigala Bartol iz Ljubljane vzdržuje okoli 600 dvigal OBVLADAJO SVOJ POSEL

Tokrat smo se pogovarjali s samostojnim podjetnikom Zvonkom Bartolom, ki vodi podjetje Dvigala Bartol v Ljubljani. Ukvarjajo se z montažo, obnovo in servisom vseh vrst dvigal. Delajo v glavnem po naročilu, v skladu z zahtevami in željami strank. Vzdržujejo okoli 600 dvigal na območju celotne Slovenije. V podjetju dela deset delavcev, strokovnjakov elektro stroke, usmerjenih v tehnologijo dvigal.

Lastnik podjetja Zvonko Bartol se z dvigali ukvarja že 28 let. Njegovo poklicno izobraževanje je bilo povezano prav z dvigali. O svojem podjetju in delu nam je takole pripovedoval: »Že v rani mladosti sem rad razdiral tehnične igrače in naprave ter jih potem zopet sestavljal. Radoveden sem bil, zakaj in kako je potreben eden in drugi del v napravi. Tovrstno zanimanje je raslo z menoj. Ko sem odraščal, sem se loteval še bolj zapletenih »raziskovanj«. Ni mi bilo težko izbrati, kam se bom vpisal po dokončani osnovni šoli.

Uspešno sem dokončal študij elektrotehnike. Usposobil sem se za monterja in serviserja dvigal. V začetku mi dvigala niso bila preveč pri srcu, saj delo ni bilo lahko. Po nekaj letih pa sem to delo vzljubil.

Podjetje sem ustanovil leta 1997. Ves čas sem dokaj uspešno posloval. Zadnja leta, posebno lansko, pa so bila kar težka. Stroški se zvišujejo, cene naših storitev pa so nižje. Zmanjšal se je tudi obseg dela, vse manjša je gradnja novih dvigal. Trenutno delamo predvsem pri vzdrževanju obstoječih dvigal.

Podjetij, ki se ukvarjajo z vzdrževanjem dvigal v Sloveniji, je precej. Kakovostnih je bolj malo. Lahko jih preštejemo na prste ene roke. Cenovno konkurenčna so nam tista manjša podjetja, kjer sta zaposlena eden ali dva delavca, pa tudi velika podjetja. Ta imajo premalo dela in so prisiljena zniževati cene svojih storitev. Prav zaradi tega moramo tudi mi zniževati cene. Zasluzek ni ravno velik.

V naši stroki se najdejo tudi manj kako-

vostni izvajalci, ki se spoznajo na delo pri dvigalih, ker so včasih delali v večjih podjetjih, ki so se ukvarjali z dvigali. Ti priložnostno tu in tam popravljajo dvigala, za delo pa zaračunajo kaj malo. Ko pa prihaja do stalnih okvar dvigal, se naročniki, ki so zapuili nizki ceni, obrnejo na nas, priznane strokovnjake, da jim zagotovimo brezhibno delovanje dvigal. Večja podjetja sodelujejo le s priznanimi serviserji in vzdrževalci dvigal, saj se zavedajo, kako pomembno je imeti serviserja, na katerega se lahko zaneses.

Zvonko Bartol: »V Dvigalih Bartol se ukvarjamo z montažo, obnovo in servisom vseh vrst dvigal.«

Naše stranke so v glavnem večja podjetja kot npr. Sava Kranj, Pivovarna Union, Toplarna Ljubljana. Precej delamo tudi za domove starejših občanov, bolnišnice in večstanovanjske objekte. Stranke so kar zahtevne. Hočejo, da so dela opravljena čim prej in vrhunsko kakovostno, saj je od delovanja dvigal odvisna nemotena proizvodnja, pa tudi prevoz bolnikov in starejših oseb.

Delo z dvigali je zahtevno, odgovorno in naporno. Vseskozi sem si želel, da bi bile stranke zadovoljne z mojim delom, da bi postal vse bolj znan. Uspelo mi je eno in drugo.

Ko sem začel delati, so bile razmere čisto drugačne, kot so danes. V začetku kar nekaj časa mojega delovanja nisem zaslužil skoraj nič. Iskal sem stranke in se boril, da bi pridobil delo. Počasi sem jih pridobil in naša firma si je s kakovostnim delom ustvarila dobro ime. Danes si ne želim nič drugega, kot obdržati sedanjo raven poslovanja. Borim se, kako bo v prihodnje, saj se povsod zvišujejo stroški, investicij pa skorajda ni več. Kot samostojni podjetnik se moram mnogo čemu odreči. Delam vse dneve v tednu, tudi ob nedeljah in praznikih.

Živim samo za podjetje. Ob tem trpi moja družina. V svoje delo moram vložiti veliko truda in energije.

Mladina se nerada odloča za naš poklic. Mladi želijo posedati po pisarnah, delati z računalnikom in opravljati kakšna lažja dela. No, moj sin dela v podjetju kot praktikant. Obiskuje drugi letnik elektrotehnične šole. Želim si, da bi nadaljeval moje delo.

Ker se tehnologija dvigal hitro spreminja, se moramo skupaj z našimi delavci stalno strokovno izpopolnjevati. Izpopolnjujemo se na raznih seminarjih, ki jih prirejajo proizvajalci dvigal, poleg tega pa obiskujemo tudi mednarodne sejme naše branže. Dobro sodelujemo tudi z ljubljanskim skladom za izobraževanje delavcev, ki tudi mojim sodelavcem pomaga pri strokovnem izobraževanju. Povrne jim stroške. Skladu že dolga leta plačujem prispevke in ni mi žal.

Moji delavci z zadovoljstvom opravljajo svoje delo, za katero so tudi ustrezno nagrajeni. Odnosi med nami so prijateljski. Smo kot ena družina. Želim si, da bi tako ostalo tudi v prihodnje.«

Miloš Likar

Slikopleskarstvo Silva Habata postaja pravo družinsko podjetje

POSLE PRIDOBIVAJO TUDI V TUJINI

Slikopleskar Silvo Habat iz Trzina je podjetnik-obrtnik že celo »večnost«, njegova obratovalnica pa postaja vse bolj družinsko podjetje v pravem pomenu besede. Poklica se je izučil leta 1973 pri mojstru Križmanu v Trzinu. Na svoje je šel leta 1978, kasneje razširil dejavnost na montažo elementov Knauf in na polaganje industrijskih epoksi tlakov. Zaposlenih je imel tudi do deset delavcev, zdaj pa jih je vseh skupaj pet, poleg njega še trije delavci in njegov sin Uroš. Drugi sin, Silvester, ki še študira, pa tudi že pomaga pri urejanju poslovnih papirjev in računa, da se bo po študiju zaposlil v očetovem podjetju. S Habati smo se pogovarjali, medtem ko so sodelovali z drugimi obrtniki pri prenovi neke vile v Trzinu.

Silvo Habat: »Za zaslužek se je treba čedalje bolj truditi.«

V kriznih letih se je struktura vaših strank verjetno precej spremenila?

Silvo: »Do pred petimi leti smo sodelovali izključno pri velikih gradbenih poslih, v krizi pa smo začeli delati tudi za male naročnike, občane. Število slednjih je v zadnjih dveh, treh letih močno naraslo, prvih pa upadlo.«

Te spremembe so bile verjetno posledica finančne nediscipline?

Silvo: »Prav zavoljo tega smo popolnoma prekinili delo za gradbince, čeprav smo nekdanje delali skoraj izključno zanje. Delali smo vzdrževalna dela ali pri novogradnjah v tovarnah, v cestnih tunelih, v blokih... Je pa seveda tudi kakšna izjema. Strank, kot je Yulon, kjer delamo že več kakor 15 let, bi si želeli več.«

Ali so cene vaših storitev tudi v upadanju, kot trdijo za svoje področje mnogi drugi obrtniki?

Silvo: »Cene so dobesedno strmoglavile. Morali bomo najti kakšen način za zmanjšanje naših stroškov, drugače bo odpuščanje neizogibno.«

Na kakšen način lahko zmanjšate stroške?

Silvo: »Varčujemo, kjer se le da. Pri plačah zaposlenih ne moremo, saj niso kdo ve kakšne. Nezadovoljen delavec se pa hitro začne ozirati za drugim delodajalcem.«

Uroš: »Prav tako ne moreš varčevati pri odplačevanju posojil, denimo, ali pri dajatvah. Dogajalo se nam je, da za opravljeni posel nismo dobili plačila, marsikatera stranka je šla tudi v stečaj, obveznosti so nam pa ostale. Material in ljudi ter dajatve je bilo treba plačati, zato smo morali najemati posojila. In najprej je treba zaslužiti za te obveznosti.«

Nedavno tega ste delali tudi v Nemčiji. Kako je bilo s plačili tam?

Silvo: »Delali smo lani jeseni in potrudili smo se, da smo za to pomlad pridobili še en posel. Tudi v Trstu smo vrgli trnek. Vsekakor se trudimo pridobiti čim več poslov v tujini, saj le tako zanesljivo pridemo do svojega zaslužka.«

Ali je delo v tujini težko pridobiti?

Silvo: »Gre za splet raznih okoliščin, tudi poznanstev na podlagi skoraj 35-letnega delovanja našega podjetja. V Nemčiji smo denimo pridobili delo kot podizvajalci nekega našega podjetja. V Italiji pa poznamo nekega arhitekta, prek katerega smo že ob koncu lanskega leta pridobili prej omenjeno delo na nekem celotnem objektu.«

Tudi pri vaši dejavnosti se materiali in tudi tehnologije spreminjajo, ali vas proizvajalci vabijo na izobraževanje?

Silvo: »Proizvajalci materialov ali pa trgovci nas redno vabijo na posvete glede uporabe novih materialov. Predstavitve novih materialov in demonstracije uporabe so brezplačne.«

Ali potemtakem kakšnega drugega izobraževanja ob delu ne pogrešate?

Uroš: »Izobraževanje je vedno dobrodošlo in morda jih premalo obiskujemo.«

Kakšno izobraževanje pa pogrešate?

Uroš: »Morda še več in bolj poglobljenih tečajev o materialih, poleg tega pa denimo kakšen jezik, morda tudi računalništvo. Mladi smo sicer na boljšem tako glede jezikov kot računalništva, oče pa ravnokar hodi na tečaj nemščine. Za izdelavo internetne strani smo najeli zunanjega strokovnjaka. Poslovanje prek računalnika, sprejemanje ponudb, dogovarjanje o ogledu objekta in pošiljanje predračunov pa obvladujemo.«

Širili se v tej situaciji ne boste...

Silvo: »Nikakor ne, prej se bomo še kaj skrčili.«

Kako ste se pa vi oprijeli dela v očetovem podjetju, ali vas je oče »porinil« vanj ali ste se sami odločili?

Uroš: »Prej sem bil v neki drugi firmi štiri leta zaposlen kot obračunski tehnik, potem sem pa doma priskočil na pomoč. Po izobrazbi sem gradbeni tehnik, zato preskok ni bil težak.«

Silvo: »Takole je bilo: sam sem pred nekaj leti zbolel zaradi težav, v katere sem

Uroš Habat: »Delo v domačem podjetju je veliko bolj razgibano kot premetavanje števil po papirju, kar sem delal nekaj let.«

zašel zaradi finančne nediscipline drugih. Zato sem dejal sinu, naj se odloči, ali bo pomagal doma ali pa bo še naprej ostal obračunski tehnik. Torej je le bilo malo prisile...«

Uroš: »Tam sem imel drugačno delo kot doma, vendar mi ni žal. Doma je veliko boljše, ne le zaradi zaslužka, tudi zaradi narave dela samega. Je veliko bolj razgibano kot »premetavanje« števil po papirjih. Rad primem za kakršnokoli orodje, naj bo čopič, maček, kramp ali lopata.«

Ta čas je z lestve sestopil drugi sin Silvester, ki očitno ne pomaga samo pri vodenju poslovnih papirjev in se nam pridružil.

Silvester: »Še vedno hodim v šolo, sem absolvent na ekonomski fakulteti. Že zdaj pomagam bratu pri izračunih in papirjih, kolikor se le da. Delo na terenu in pisarni-

Silvester Habat: »Po končani ekonomski fakulteti se nameravam zaposliti kar v domačem podjetju ter očeta in brata razbremeniti pisarniškega dela.«

ško delo gresta namreč slabo skupaj. Po fakulteti se pa vidim zaposlenega v domači firmi. Znam pa vzeti v roke tudi soboslikarsko orodje...«

Kako je pri vas z izplačili plač, božičnic, regresov?

Silvo: »Do sedaj smo vse to redno izplačevali. Upam, da bo tako tudi v prihodnje,

čeprav se je za to treba čedalje bolj potruditi.«

Koliko zasluži pri vas izkušen slikopleskar?

Silvo: »Od 900 do 1200 evrov neto, začetnik pa kakšnih 150 evrov manj. Se pa da kak evro dodatno zaslužiti z nadurami, kadar so.«

Zimske sezone v vaši dejavnosti ni več, mar ne?

Silvo: »Zimskih sezon že lep čas ni več, letos pa bo, vendar zaradi ekonomskih razmer. Pred leti smo delali tako rekoč brez prekinitev. Zadnja leta pa je pozimi vse slabše.«

Boris Rugelj

100-letna tradicija Gostilne Mencinger v Črešnjecih se nadaljuje

IZ RODA V ROD

V času, ko so po naši pokrajini vozili furmani, je v skoraj vsaki vasi delovala gostilna. To so bile gostilne, ki so jih imeli večji posestniki, da so lahko v njih prodajali kmetijske pridelke, ki so jih pridelali na kmetiji. V njih so točili tudi na kmetiji pridelano vino in jabolčnik, ki je bil zelo cenjena pijača za odžejanje, saj ni vseboval toliko alkohola kot vino. Najbolj obiskane so bile gostilne, ki so delovale ob pomembnih vozniških poteh. Tem gostilnam so tedaj nadeli ime »furmanske gostilne«, saj so se ob njih ustavljali furmani, ki so vozili robo s konji na daljše razdalje. Naš kratak opis take stare gostilne je le uvod v zgodbo o več kot 100

Gostilno sta vodila do leta 1956, nato jo je prevzel njun sin in moj mož Alojz Mencinger, po njegovi smrti leta 1965, pa sem obrt prevzela jaz. Gostinskega poklica sem se izučila v znani gostili Koler v Gornji Radgoni, kjer sem pet let delala kot natakarka. Po upokojitvi sem obrt predala hčerki Danici in njemu-možu Stanislavu Štefancu.«

O delu in vodenju gostilne smo se pogovarjali tudi z mlajšo generacijo, ki je do nedavnega vodila gostilno. Danica Štefanec nam je povedala: »Ko se je mama upokojila, je bila gostilna nekaj časa v najemu. Ker je mož, ki je strojni delovodja, zaradi stečaja podjetja Elrad, ostal brez službe, smo se

zbornici Murska Sobota. Moja velika učiteljica kuhanja pa je bila moja babica Marija Mencinger, ki je veliko let, dokler je zmoгла, skrbela za dobro kuhinjo v naši gostilni. Njej sem hvaležen, da me je vpeljala kuhanje, ki je postalo moja velika ljubezen in tudi poklic. Moram povedati, da imam srečo, saj sta vedno ob meni starša, izkušena gostinska delavca, ki mi pomagata pri vodenju gostilne. Ob tem pa ne pozabim pohvaliti brata Gregorja, ki je prav tako navdušen za gostinski poklic. Smo pravo družinsko podjetje. Ko je potrebno, vsi poprimemo za delo, da se naši gostje čim bolj počutijo. Del naše »družine« je tudi sodelavka, priučena kuharica Cvetka Režonja, ki v tej gostilni dela že 25 let.«

Matej nam je v pogovoru omenil, da si v njihovi gostilni prizadevajo bogatiti ponudbo panonskih in domačih jedi. Pri pripravi hrane radi uporabljajo pridelke ekoloških kmetij. Pri tem pa večkrat naletijo na težave, saj je ponudba teh pridelkov premajhna. V gostilni so veseli vsakega gosta, ki se ustavi pri njih. Sprejemajo tudi skupine 50 in več gostov. S svojo domačnostjo in gostoljubnostjo ter znanjem nemščine privabijo tudi veliko gostov iz bližnje Avstrije.

Gregor Štefanec nam je povedal: »Čeprav že od otroških let živim v gostilno, sem se po končani osnovni šoli odločil za medicinski poklic. Vpisal sem se na srednjo medicinsko šolo v Rakičanu in jo uspešno končal. Štiri leta sem bil zaposlen v Domu starejših občanov v Gornji Radgoni. Čeprav sem poklic medicinskega tehnika opravljal z veseljem, me je vleklo v gostinski poklic. Zaposlil sem se pri bratu, kjer sedaj skrbim za strežbo gostov. Rad delam z ljudmi in sem z delom zelo zadovoljen. Ker smo družinsko podjetje, delamo tako kot pravi pregovor: Vsi za enega, eden za vse.«

Kuhinjska pomočnica Cvetka Režonja pa nam je povedala: »Rodila sem se leta 1968 v Ivanjševskem Vrhu, odkoder sem obiskovala osnovno šolo v Negovi. Ker sem si želela, da bi se čim prej osamosvojila, sem se hitro po končani osnovni šoli zaposlila. Zaposlitev sem našla v Gostilni Mencinger v kateri delam že 25 let. Začela sem kot kuhinjska pomočnica in si v tem času nabrala veliko izkušenj, ter si pridobila polkvalifikacijo kuharja. Poklic, ki ga opravljam, imam rada. Na delo hodim z veseljem, saj smo vsi, ki delamo v tej znani gostilni, kot ena družina. Tudi s plačo sem zadovoljna.«

Ludvik Kramberger

Kolektiv Gostilne Mencinger

let stari Gostilni Mencinger, v Črešnjecih pri Gornji Radgoni.

Obisk Gostilne Mencinger je pravo doživetje. Že ob pogledu na več kot 100-letno zgradbo z urejeno fasado, ki daje na zunaj podobo nekoč kmečke, furmanske gostilne, gost začuti, da bo v njej prijazno postrežen. Tudi notranjost lokala je opremljena tako, da se gost ob domačem, podeželskem vzdušju in ob bogati gostinski ponudbi panonskih jedi dobro počuti. Ob obisku gostilne smo se pogovarjali tremi generacijami, ki sedaj v tej hiši vodijo gostinsko obrt. O zgodovini posesti in Gostilne Mencinger nam je upokojena nosilka obrti 78 letna Marija Mencinger povedala: »V tej hiši je gostilna delovala že pred prvo svetovno vojno. Prvi lastnik je bila družina Šajhar, ki bi naj gostilno prodali Karbašu. Leta 1930 sta gostilno kupila moja tašča in tast Neža in Ivan Mencinger, ki sta se tega leta z družino vrnila iz Amerike.

odločili, da jo bomo gostilno vodili sami. Mož je v Ljubljani opravil potrebno prekvalifikacijo in ponovno smo odprli gostinsko obrt v krogu družine. Tudi sama sem pustila delo administrativne delavke v občinski upravi in se posvetila delu v gostilni. Danes vodi gostilno najin sin Matej, ob njem pa je zaposlen tudi sin Gregor ter stalna delavka Cvetka Režonja. Z možem sva vesela, da je sin prevzel gostilno, saj bi bilo škoda, če bi prekinili več kot 100-letno tradicijo Gostilne Mencinger.«

Sedanji vodja gostilne Matej Štefanec pa nam je povedal: »Ne bi ravno rekel, da sem vodja, saj smo v naši gostilni vsi v enakem položaju. Vsak, ki je zaposlen v njej, opravlja svoje delo, v zadovoljstvo naših gostov. Sam sem, čeprav imam opravljeno srednjo turistično šolo, sedaj v naši gostilni glavni kuhar. Zahtevano prekvalifikacijo sem opravil pri Območni obrtno-podjetniški

Največja mednarodna potujoča razstava »Da Vinci – genij«

VREDNA OGLEDA

Razstava »Da Vinci – genij«, največja mednarodna potujoča razstava o Leonardu da Vinci-ju, enem največjih umov v zgodovini človeštva, že šest let potuje po svetu in doslej si jo je ogledalo več milijonov ljudi. Do 12. maja letos pa je postavljena na ogled na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani.

Na ogled je prek 200 interaktivnih in poučnih eksponatov, primernih za vse starostne skupine. Hkrati je to edina razstava, na kateri si je mogoče ogledati Leonardove mehanske izume v naravni velikosti in jih tudi preizkusiti, kako delujejo: prve zasnove avtomobila, kolesa, helikopterja, jadralnega letala, podmornice, vojaškega tanka, itd.

Razstava ponuja na ogled še faksimile Leonardovih najslovesnejših kodeksov, anatomske študije in umetniška dela. Najbolj svež dodatek je rekonstrukcija Zadnje večerje v originalnih merah z izredno visoko ločljivostjo, ki dopolnjuje ostale 3 D animacije z razlago Sforzovega konja, Vitruvijskega človeka in Mone Lise. Prikazuje pa tudi inovativno analizo Mone Lise, ki odstira njene skrivnosti. Francoski znanstvenik, inženir in fotograf umetniških slik Pascal Cotte je bil prvi, ki sta mu francoska vlada in muzej Louvre dovolila, da je s svojo več-spektralno kamero z visoko ločljivostjo, opravil obsežno znanstveno ovrednotenje te umetnine.

Mag. Iztok Bricl, direktor Gospodarskega razstavišča, je ob odpiranju razstave dejal, da razstava vsestransko osvetljuje to izjemno osebnost: kot filozofa in renesančnega umetnika, kot izumitelja, znanstvenika, anatoma, inženirja in arhitekta.

Razstavo je odprla Rossella Franchini Sherifis, italijanska veleposlanica v Sloveniji. Pri tem je poudarila, da je Leonardo da Vinci najvišji izraz italijanske renesanse, genij, vsestranski človek, velik umetnik. Leonardo je svoj talent opisoval kot »nujo, potrebo, narediti nekaj«, kajti, kakor je pravil sam: »vedeti ni dovolj, védenja je treba uporabiti. Imeti voljo in si želeli ni dovolj, treba je narediti.« Iz njegove notranje nuje so nastale njegove umetnine. V svoji sijoči preprostosti izžarevajo izjemno milino. »Preprostost je najsjajnejša prefinjenost,«

je rekel Leonardo. Leonardo je postal simbol za najboljše, kar premore človeštvo, simbol za zmožnost človeka, da polnokrvno živi svoje življenje. Za Leonarda so obstajale le tri vrste ljudi: tisti, ki vidijo, tisti, ki uzrejo, ko se jim stvari razkrijejo, in tisti, ki ne vidijo. Ta razstava razkriva, kako daleč v prihodnost je zmožol videti njegov um. Živel je pred 500 leti...

Dr. Igor Škamperle, profesor na oddelku za sociologijo, Univerze v Ljubljani, poznavalec renesančne umetnosti in kulture, ni

Razstava prikazuje tudi inovativno analizo Mone Lise, ki odstira njene skrivnosti.

skrival navdušenja nad razstavo, na kateri, (kot je dejal na otvoritvi) lahko neposredno in na nov način spoznavamo in se srečujemo z delom, načrti, idejami in tudi z življenjskimi prigodami enega največjih umetnikov in ustvarjalcev vseh časov. Leonardo da Vinci je po njegovih besedah človek, ki ga slavimo zaradi njegove ustvarjalnosti in celovite človeške, humanistične in hkrati naravoslovne osebnosti. V njegovem času ni bilo enakovrednega ustvarjalca po količini, inovativnosti in prodornosti idej. Količina njegovih risb, načrtov, opazanj in zapiskov je skoraj brezmejna in v mnogih primerih absolutna novost v človeški zgodovini. Od

raziskovanja in pravnega razumevanja filosofov, preučevanja ptičjega leta in razmišljanju o človeku z letalom, natančnih in verodostojnih risb človeške in živalske anatomije in celo človeškega zarodka v materinem telesu, do vpeljave karikature... In do zavzetega ubadanja z vodo in hidravličnimi načrti.

Leonardo ni bil edini veliki umetnik tistega časa. Je pa izstopal po svoji, zelo posebni, človeški držji in duševni vsebini, ki jo kažejo vsa njegova dela, v najbolj čisti obliki pa njegove slike, od Mone Lise do Zadnje večerje, po katerih ga tudi najbolj poznamo. Prvi v zgodovini je na podobe naslikanih figur in portretov vpeljal izvirno, vsakokratno in zato tudi enkratno, razpoloženje duha naslikane osebe (stato d'animo). Z njim se začel psihološko slikarstvo, s čimer je preselil dotedanje formalne postopke risanja.

Leonardo sodi v čas razcveta italijanskega humanizma in renesanse, ki sta postavila temelje evropskemu človeku v mnogih pogledih. Prvi vidik je svoboden, poudarjeno oseben in ustvarjalen odnos do samega sebe. Človek nima vnaprej določene eksistence, ampak možnost, da sam, po lastnih izbirah, gradi in oblikuje vsebino in način svojega bivanja. Drugi aspekt zadeva radovednost in spretnost pri spoznavanju sveta in narave. Tretji je veliki optimizem in vera, da človek lahko spozna najgloblje skrivnosti sveta in razume vse. To vero in samozaupanje človek vedno potrebuje, prav zato je srečanje z Leonardom dragoceno doživetje, za odrasle in še bolj za mlade. Za Leonarda je bila vsa narava čudodelna stvaritev, a še bolj kot naravi se moremo čuditi človeku, ne toliko telesnemu bitju, kakor zmožnosti, da človek more naravo in njena očarljiva bitja spoznati in razumeti. V tem je človekova izjemnost, njegovo veselje in odgovornost.

Tako je o velikem geniju govoril poznavalec renesanse dr. Igor Škamperle. Mi pa dodajmo, da je razstava res vredna ogleda, tudi za otroke, in da širina in globina Leonardovega uma osupne slehernega obiskovalca, tudi takšnega, ki se z njim ni srečal prvokrat.

S. J.

Kulturni kotichek

Piše: Roman Končar

En nor, dva nora, trije nori... To smo bili mi!

Čas slovenske osamosvojitve je bil napet, vsega »živega« poln čas. Tudi »norosti«, vseh vrst. Nekaterih, katerih nikoli ne bi bilo treba, in jih v bistvu sploh ne bi smelo biti, oziroma ne bi smelo do njih priti, nekaterih, ki so bile

takrat in so dandanašnji in bodo na vekov veke prepoznane kot junaška in neponovljivo vredna, pa nekaterih, ki so bile preprosto in samo – človeške.

Moja »norost« je bila ta, da sva z ženo prav v tistih »norih« časih kupovala stanovanje. Do tu še vse v redu, če ne bi omejneno stanovanje kupovala od – »brače Srba«, ki pa so takrat, vsled dogodkov, ki so se dogajali, nekako odhajali iz Slovenije. Kupovala sva torej stanovanje od neke srbske firme in sva ga tudi uspešno kupila, a glej ga zlomka: ko je bilo nujno, ne le potrebno, priti v Ljubljano in podpisati neke, ne vem več natančno kakšne, dokumente na ljubljanski upravni enoti (v znameniti »Kresiji«!), so se začele peklenske težave. Srbi-prodajalci so se

seveda malček bali priti v Ljubljano in potrebno je bilo eno malo morje potrpljenja in diplomacije, da sem jih prepričal in so vendarle prišli. In so bili v Ljubljani in smo pri odvetnikih vse skupaj lepo uredili in podpisali in smo šli tudi »na občino«, v že omenjeno znamenito »Kresijo«, in sem bil jaz popolnoma prepričan, da bo šlo tudi tam vse kot po maslu, ko se je – začelo! Sranje »par excellence«, na kvadrat in na kubik, pa še malo zraven, tako, za povrh. Uradniki »na občini« so nam rekli, da to v enem dnevu ne bo šlo, da potrebujejo najmanj en teden, da vse skupaj premeljejo, pa pregledajo, pa preverijo, pa podpišejo in poštempljajo. Koma! Srbski prodajalci so mi dali jasno vedeti, da še enkrat ne bodo prišli v Ljubljano. Danes – ali pa posel pade v vodo! Pôt mi je tekel po vseh mogočih telesnih kanalih, ko sem stal, sam, samcat in nebogljen sredi »Kresije« in skoraj jokal od nemoči. Pa sem stopil, ponovno, k nekemu okencu, se nagnil h tovarišici/gospe uradnici, ki je tam sedela v svoji brezprizivni birokratski vztrajnosti in jo milo prosil, da naj mi, za Boga milega, vendarle skuša pomagati. In ta ženska, ki ji vsega dobrega, kar bom navedel v nadaljevanju, ne bom nikoli pozabil, me je pogledala, zamislil sem se ji, pa je rekla: »No, gospod igravec, če mi boste pa nekaj zapeli in zaigrali, medtem, ko bom jaz pripravljala vse potrebno, kar je potrebno in kar si vi tako srčno želite, bom pa mogoče uredila vse tako, da boste danes dobili vse naprošeno! Vi samo zabavajte nas, uboge uradnike, jaz se bom pa potrudila, da bo vse tako, kot sem vam rekla!«

Nisem mogel verjeti svojim ušesom! In bil sem zmeden kot kura. Kaj pa naj naredim?!? Pomignil sem srbskim kolegom, jih spravil ven iz stavbe, jih prosil, naj me počakajo v bližnjem bifeju, sam pa sem, nor, kot sem bil, zdrvel, »pešaka« sem udaril, ja, se spomnim, proti stavbi RTV-ja. V dobri veri, da bom tam, v okoliških bifejih, zagotovo srečal kakega prijatelja-glasbenika, ki mi bo, revčku noro noremu, priskočil na pomoč.

In sem ju srečal. Ne enega, dva glasbenika-prijatelja. Vlada Kreslina in Janeza Zmazka Žana, takratnega »šefa« takrat silovito popularne zasedbe »Don Mentony Band« (njihova »Na

Čopov sm jo vidu« je še dandanašnji »megaiberber« hit!). Na hitro sem jima razložil »složeno situacijo«, v kateri sem se znašel, fanta nista niti trznila, takoj sta bila voljna priskočiti na pomoč. In smo si v sloviti obRTV-ejevski špelunki, »Bangla« imenovani, izposodili nekaj kozarcev za šampanjec, pa nekaj steklenic šampanjca, in smo sedli v moj avto in se odpravili na Mivko, v Trnovo, kjer je Vlado takrat stanoval, in smo vzeli tri kitare (no, vzeli jih je seveda Vladek!) in smo odbrzeli nazaj na »Kresijo«. Tam sem nahecal vratarja, da je spodnji oddelek za nekaj minut (resnici na ljubo jih je bilo kar nekaj deset - minut, namreč!) dobesedno zaklenil in ni mogel nihče k okencem, samo mi, glasbeno-prijateljski norčki, pa uradnice smo bili notri. In smo odprli šampanjce in smo vzeli kitare v roke in smo godli, da je bilo veselje. Uradnice (uradnika ni bilo nobenega!) niso mogle verjeti svojim ušesom, ne očem. Kreslin, Zmazek in Končar so uprizorili pravi, pravcati koncert. V živo! Sredi Upravne enote Ljubljana. Noro, »za crknt« noro! Vlado je pel »ko slavuj«, Žan je zabasiral »ke u podn«, da je bilo slišati, kot bi iz Postojnske jame sopel, jaz pa sem lovil neko vmesno večglasje. Uradnice so bile – preč! Vse, kar jih je bilo. Le tista, »moja« (zaradi diskretnosti ne bom zapisal njenega imena!), je delala kot mravljica. Nekatere so vzele telefonske slušalke stacionarnih telefonov in poklicale svoje kolegece, prijateljice in znanke in dobesedno tulile v telefon, češ, kaj se dogaja, kakšna glasbena norija se dogaja, sredi »Kresije«, v živo! Kmalu so se ljudje, ki niso mogli do okenc, »napopali« na velika stekla, ki so ločevala naš prostor od zunanosti. Smejali so se, ploskali in plesali in peli, skupaj z nami, čeprav oni zunaj, z razliko od nas, ki smo ga fino sračkali notri, v uradu. Pridrveli so tudi uslužbenke in uslužbenci iz zgornjih nadstropij, in če »moja« gospa/tovarišica uradnica ne bi tako silovito pohitela z delom, bi se lahko vse skupaj zelo klavirno končalo, kajti svoj »prihod na prizorišče zločina« so napovedali tudi že drugi varnostniki (ki so tistega, »našega«, ki nam je v bistvu vse to dovolil, preklemsko trdo okarali!), pa policaji so se tudi že najavljali. Ampak ni bilo potem iz vsega skupaj – nič. Dobil sem vse potrebne »čitabe«, Srbi so dobili svoje, jaz pa svoje. Pa tudi Kreso in Žan sta – dobila svoje. Na nek prav poseben način: nepopisno neponovljivo doživetje neke spontane norosti, ko sta glasba in duša rešili stanovanjski problem mlade družinice moje male.

Hvala, prijatelja, odrsko-glasbena. Te vajine »norosti« ne bom nikoli pozabil! Nikoli! In hvala tudi tisti čudoviti tovarišici/gospe, katerega imena ne bom zapisal. Srčna hvala. In hvala življenju, da mi je naklonilo toliko radoživo-hudomušno-iskrivo-nepozabnih doživetij. Tole, pravkar opisano, sodi mednje.

Malo za šalo

Naročila

Obrtnika se srečata v gostilni in eden vpraša:

»Imaš dosti naročil?«

»Samo dve, pa še ti sta od moje žene, da se ne smem napiti in da moram priti do večerje domov.«

IZRAČUN AKONTACIJE DOHODNINE OD DOHODKA IZ ZAPOSLOTITVE

DAVČNE OLAJŠAVE

1. Splošna olajšava

Višina skupne splošne olajšave je odvisna od višine skupnega dohodka v letu 2013:

Če znaša skupni bruto dohodek v evrih/mesečno		znaša splošna olajšava v evrih/mesečno
nad	do	
0,00	905,53	543,32
905,53	1.047,57	368,22
1.047,57		275,22

2. Osebnostne olajšave

v evrih/mesečno

invalidu s 100% telesno okvaro	1.471,57
po dopolnjenemu 65. letu starosti	118,45
olajšava za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje	234,92
posebna olajšava za rezidenta, čezmejnega delovnega migranta	631,38
posebna olajšava za rezidenta, ki se izobražuje in ima status dijaka ali študenta	206,42
za prvega otroka in za vsakega drugega vzdrževanega družinskega člana	203,08

za vzdrževanega otroka, ki potrebuje posebno nego	735,83
za drugega vzdrževanega otroka	220,77
za tretjega vzdrževanega otroka	368,21
za četrtega vzdrževanega otroka	515,65
za petega vzdrževanega otroka	663,09

• za vse nadaljnje vzdrževane otroke se olajšava glede na višino za predhodnega vzdrževanega otroka poveča za 147,44 evra

DOHODNINSKA LESTVICA

Akontacija dohodnine od dohodka iz zaposlitve, ki ga izplača glavni delodajalec, se za leto 2013 izračuna na podlagi Pravidnika o določitvi olajšav in lestvice za odmero dohodnine za leto 2013 (Uradni list RS, št. 102/2012):

Če znaša neto davčna osnova v evrih/mesečno		znaša dohodnina v evrih/mesečno	
nad	do		
0,00	668,44	16 %	
668,44	1.580,02	106,95 + 27 %	nad 668,44
1.580,02	5.908,93	353,08 + 41 %	nad 1.580,02
5.908,93		2.127,93 + 50 %	nad 5.908,93

SINDIKALNA LISTA - MAREC 2013

1. Dnevnice :

1.1. Dnevnice za drobno gospodarstvo

(od 01. 12. 2010 naprej):

- cela dnevnicca, nad 12 do vključno 24 ur	15,02 €
- polovična dnevnicca, nad 8 do 12 ur	7,51 €
- znižana dnevnicca, 6 do 8 ur	5,26 €

1.2. Dnevnice za obrt in podjetništvo

(od 01. 07. 2010 naprej):

- cela dnevnicca, nad 12 do vključno 24 ur	17,00 €
- polovična dnevnicca, nad 8 do 12 ur	8,50 €
- znižana dnevnicca, 6 do 8 ur	6,20 €

2. Kilometrina:

Za prevoz na službenem potovanju z lastnim prevoznim sredstvom znaša povračilo stroškov prevoza za vsak kilometer:

0,37 €

3. Nadomestilo za ločeno življenje:

- po KP za obrt in podjetništvo ter po KP med delavci in družbami drobnega gospodarstva	334,00 €
---	----------

4. Prenočevanje:

Stroške prenočevanja dobi delavec povrnjene v višini zneska na predloženem računu.

5. Regres za prehrano (za dan prisotnosti na delu):

- po KP za obrt in podjetništvo (od 01. 01. 2012 naprej)	4,90 €
- po KP med delavci in družbami drobnega gospodarstva (od 01. 12. 2010 naprej) najmanj	3,56 €

6. Prevoz na delo in z dela:

- po KP za obrt in podjetništvo (od 01. 07. 2010 naprej): v višini 100% cene javnega prevoza
- po KP med delavci in družbami drobnega gospodarstva (od 01. 12. 2010 naprej): v višini 65% cene javnega prevoza.

Če ni možnosti javnega prevoza, znaša povračilo stroškov prevoza za vsak kilometer (od 01. 07. 2010 naprej): 0,18 €

7. Nagrade dijakom in študentom na praktičnem usposabljanju:

letnik	dijak	študent
prvi	90,00 €	170,00 €
drugi	120,00 €	170,00 €
tretji in četrti	150,00 €	170,00 €

Nagrade ne izključujejo štipendij.

8. Jubilejne nagrade:

- po KP za obrt in podjetništvo ter KP med delavci in družbami drobnega gospodarstva:
- za deset let delovne dobe pri zadnjem delodajalcu 621,66 €
- za dvajset let delovne dobe pri zadnjem delodajalcu 932,49 €
- za trideset let delovne dobe pri zadnjem delodajalcu 1.243,32 €

9. Odpravnina ob upokojitvi:

- po KP za obrt in podjetništvo ter KP med delavci in družbami drobnega gospodarstva (oziroma v višini dveh povprečnih mesečnih plač delavca za pretekla tri mesece, če je to zanj ugodnejše) 3.108,30 €

10. Solidarnostna pomoč: 1.554,15 €

11. Regres za letni dopust:

- po KP za obrt in podjetništvo najmanj 791,50 €
- po KP med delavci in družbami drobnega gospodarstva najmanj 791,50 €
največ 1.074,18 €

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je znašala povprečna mesečna plača na zaposleno osebo v podjetjih in drugih organizacijah v Sloveniji v **decembru 2012** bruto **1.534,54 €** oziroma neto **1.000,21 €**, za obdobje **X. - XII.** pa bruto **1.554,15 €** oziroma neto **1.007,34 €**.

Sindikat obrtnih delavcev Slovenije
Martin Muršič, generalni sekretar

PLAČE PO KOLEKTIVNI POGODBI ZA OBRT IN PODJETNIŠTVO

Skladno s 37. členom Kolektivne pogodbe za obrt in podjetništvo (Ur. l. RS št. 73/2008, 55/2010, 100/2011 in 99/2012), znaša najnižja osnovna plača od **1. januarja 2013 naprej**:

I. tarifni razred	561,38 €
II. tarifni razred	583,62 €
III. tarifni razred	630,30 €
IV. tarifni razred	644,76 €
V. tarifni razred	683,66 €
VI. tarifni razred	783,72 €
VII. tarifni razred	917,12 €
VIII. tarifni razred	1.028,28 €

* Ker je povprečna letna inflacija v obdobju januar–december 2012 v primerjavi z obdobjem januar–december 2011 preseгла 0,5%, so se najnižje osnovne plače po tej kolektivni pogodbi in osnovne plače delavcev za leto 2012, za mesec januar 2013 in naprej povečale za dejansko povprečno letno inflacijo, za 2,6% (vir: SURS).

PLAČE PO KOLEKTIVNI POGODBI MED DELAVCI IN DRUŽBAMI DROBNEGA GOSPODARSTVA

Skladno s Tarifno prilogo Kolektivne pogodbe med delavci in družbami

drobnega gospodarstva (Ur. list RS, št. 94/2010) znaša izhodiščna plača od **1. februarja 2013 naprej** najmanj:

I. tarifni razred	546,43 €
II. tarifni razred	622,94 €
III. tarifni razred	699,41 €
IV. tarifni razred	786,85 €
V. tarifni razred	879,74 €
VI. tarifni razred	1.049,14 €
VII. tarifni razred	1.191,21 €
VIII. tarifni razred	1.420,70 €
IX. tarifni razred	1.704,84 €

*Najnižje osnovne plače po tej KP se v mesecu februarju tekočega koledarskega leta povečajo v višini povprečne letne stopnje rasti cen življenjskih potrebščin preteklega leta glede na predpreteklo leto v RS, v skladu z objavo Statističnega urada RS (SURS).

V obih razpredelnih navedenim zneskom je treba prišteti dodatek na skupno delovno dobo (0,5 odstotka za vsako leto delovne dobe), in morebitne dodatke zaradi naporov in težkih pogojev dela.

MINIMALNA PLAČA: Minimalna plača za zaposlenega, ki dela polni delovni čas, je od **1. januarja 2013 naprej** določena v višini bruto **783,66 €**.

ZAJAMČENA PLAČA: Po sklepu Vlade republike Slovenije znaša zajamčena plača od **1. avgusta 2006 naprej** bruto **237,73 €**.

SOPS Sindikat obrti in podjetništva Slovenije

Glavni odbor, Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana,
tel.: 01/434 12 69, faks: 01/434 13 11, e-naslov: sops@siol.net

**DEL DOHODNINE NAMENITE
SINDIKATU!**

Vsak davčni zavezanec, ki plača dohodnino, lahko delček te dohodnine (do 0,5 odstotka) nameni namesto v državno blagajno za financiranje različnih humanitarnih, kulturnih in drugih splošno koristnih društev, organizacij in sindikatov. Za to mora samo izpolniti poseben obrazec »**Zahteva za namenitev dohodnine za donacijo**« in ga poslati na naslov **Davčna uprava RS, p. p. 107, Davčna ulica 1, 1001 Ljubljana**, ali na svojo davčno izpostavo.

DONACIJA VAS NIČ NE STANE!

Vsi, ki se boste odločili nameniti del dohodnine Sindikatu obrti in podjetništva Slovenije, nam sporočite vaš naslov na tel. št.: **01/43 41 269** ali na e-naslov: **sops@siol.net** in poslali vam bomo že izpolnjen obrazec, ki ga morate le še podpisati in poslati na omenjeni naslov davčne uprave.

V sindikatu bomo ta sredstva namenili za solidarnostne pomoči delavcem, ki živijo v težkih socialnih razmerah ali pa so utrpeli posledice elementarne nesreče.

Za vašo donacijo se vam v imenu delavcev že vnaprej zahvaljujemo!

OBVESTILO**MIRNO REŠEVANJE SPOROV V
OBRTI IN PODJETNIŠTVU**

Delodajalce, ki opravljajo obrtno dejavnost in obrti podobne dejavnosti in druge delodajalce, ki so člani Združenja delodajalcev obrti in podjetnikov Slovenije – GIZ, ter pri njih zaposlene delavce vabimo, da se v primeru medsebojnih individualnih in kolektivnih sporov, preden izbere te drago, dolgotrajno in negotovo rešitev na sodišču, poslužite mirnega reševanja sporov s posredovanjem ali arbitražo, ki vam ga zagotavljata:

Sindikat obrti in podjetništva Slovenije

in

**Združenje delodajalcev obrti in
podjetnikov Slovenije – GIZ.**

Za podrobnejše informacije se obrnite na:

SOPS Sindikat obrti in podjetništva Slovenije
Glavni odbor, Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana,
tel.: 01/434 12 69, faks: 01/434 13 11
e-naslov: sops@siol.net

SOPS Sindikat obrti in podjetništva Slovenije

Glavni odbor, Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana,
tel.: 01/434 12 69, faks: 01/434 13 11, e-naslov: sops@siol.net

**DELAVCI V OBRTI IN PODJETNIŠTVU
POSTANITE ČLANI SINDIKATA!**

Sindikat obrti in podjetništva Slovenije - SOPS je edina interesna organizacija delavcev v obrti in podjetništvu, ki je podpisnik obeh kolektivnih pogodb (Kolektivne pogodbe za obrt in podjetništvo in Kolektivne pogodbe za drobno gospodarstvo), ki urejajo vaše plače in nadomestila: regres za dopust, regres za malico, povračila stroškov prevoza na delo in iz dela, višino dnevnic, kilometrino, terenski dodatek, solidarnostne pomoči, jubilejne nagrade itd. ter ostale pravice iz dela, vključno z dopustom.

**Da boste lahko vplivali na svoj materialni in socialni položaj,
vas vabimo, da se nam pridružite!**

Člani sindikata imajo zagotovljeno brezplačno pravno pomoč pri uveljavljanju njihovih pravic iz delovnega razmerja in mirno reševanje sporov iz delovnega razmerja ali iz statusa samozaposlenosti, s pomočjo mediacije ali arbitraže.

SKUPAJ BOMO MOČNEJŠI!

Za podrobnejše informacije o včlanitvi v Sindikat obrti in podjetništva in njegovem delovanju se obrnite na območno organizacijo sindikata, ki vam je najbližja:

Osrednjeslovenska območna organizacija

Parmova ulica 51, 1000 Ljubljana
Tel.: 01/ 300 01 00
Faks: 01/ 300 01 07
E-naslov: obm.lj@zsss-sindikati.si

Območna organizacija Savinjska

Gledališka 2, 3000 Celje
Tel.: 03/ 425 57 00
Faks: 03/ 425 57 15
E-naslov: mojca.stropnik@sindikati-zsss.si

Šaleško-savinjski sindikati

Prešernova cesta 1, 3320 Velenje
Tel.: 03/ 898-27-50, 03 / 898-27-51
Faks: 03/ 898-27-61, GSM: 041/ 738-141
E-naslov: salesko.savinjski.sindikati@gmail.com

Območna organizacija Gorenjska

Poštna ulica 4, 4000 Kranj
Tel.: 04/ 201 78 50
Faks: 04/ 201 78 55
E-naslov: danica.mohoric@sindikati-zsss.si

Območna organizacija Pomurje

Kardoševa 2, 9000 Murska Sobota
Tel.: 02/ 522 37 40
Faks: 02/ 522 37 45
E-naslov: joze.turkl@sindikati-zsss.si

Območna organizacija Spodnje Podravje

Čučkova ulica 1, 2250 Ptuj
Tel.: 02/ 771 67 11
Faks: 02/ 771 67 15
E-naslov: zvonka.kolednik@sindikati-zsss.si

**Območna organizacija Primorska in
Notranjska**

Partizanska 15, 6210 Sežana
Tel.: 05/ 730 23 50
Faks: 05/ 734 41 99
E-naslov: bojan.kramar@sindikati-zsss.si

Območna organizacija Podravje in Koroška

Neratova ulica 4, 2000 Maribor
Tel.: 02/ 234 83 02
Faks: 02/ 234 83 13
E-naslov: podravje@sindikati-zsss.si

**Območna organizacija Dolenjska,
Bela krajina in Posavje**

Cvelbarjeva 3, 8000 Novo mesto
Tel.: 07/ 337 58 10
Faks: 07/ 337 58 21
E-naslov: oodbkp@sindikati-zsss.si

Z RAZSTAVE »DA VINCI - GENIJ«

